

Research Paper

Salafism as a lifestyle: Analyzing the narrative of Jihadi Salafists in Kermanshah province

Omid Ghaderzadeh^{1*}, Kaveh Abbasi²

Received: May. 27, 2022; Accepted: Oct. 12, 2022

ABSTRACT

Sunni-dominated areas in Kermanshah have become the base of various Islamic discourses, including Salafism. Considering the presence, activism and expansion of Salafism in these areas, the present study aims to analyze the lifestyle of Salafists through narrative analysis method. It was found that the leisure experiences of these people are limited but purposeful and health-oriented, and they usually turn to the virtual space for the promotional reason. While observing simplicity and skepticism towards new foods, jurisprudence-based food abstinence and hospitality are the coordinates of Salafists' style, and their spending priority is focused on basic needs. In terms of clothing and makeup, while avoiding conspicuous consumption, they believe in the superiority of trimness over makeup, traditional clothing, biological and functional consumption. In body management, along with modern medicine and physical fitness, they emphasize conditional cosmetic surgery while prohibiting sterilization and avoiding abortion. In arranging their houses, they usually avoid luxury but pay special attention to functional aspects and cultural goods. In cultural consumption, they emphasize not to identify with Iranian television channels, have the dual acknowledgment of good and evil in the use of cultural means, the use of the Internet to establish religious identity, and targeted filtering. While avoiding the consumption of movies, cinema and music, they welcome multilingualism. According to the field data, the lifestyle of the studied Salafists has the nature of "jihadi", "return to tradition" and "resistance."

Keywords: Jihadi Salafism, identity of resistance, return to tradition, opposition to Modernism

---

1. Associate Professor in Sociology, Faculty of Social Science, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran (Corresponding Author)

✉ o.ghaderzadeh@uok.ac.ir

2. MA Student in Sociology, Faculty of Social Science, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

✉ kaveh.abbasi2020@uok.ac.ir

INTRODUCTION

Salafism is four-decade old in Iran's Kurdistan region. For example, the cities of *Javānrud*, *Ravānsar*, *Salas Bābājāni*, *Pāveh* and *Sarpol Zahāb* are among the Sunni cities in *Kermānshāh*, which have become the bases of various Islamist discourses, including Salafism. The main topic of the current research is the analysis of the lifestyle of Salafists in Kermanshah province. Salafism is known as an Islamist discourse with a confrontational nature, whose followers have different ways of life and try to preserve them. A Salaf is immediately recognizable to others through distinct dress, social and religious habits, prayer postures, and the content and form of his speech (Haykel, 2014, 35). Beliefs, type of clothing, consumption pattern, type of orientation towards banking facilities, the way of holding various religious, ethnic and national ceremonies, communication, socializing offer a different lifestyle in Kurdish areas, which they seek to implement. Paying attention to meaning, value and lifestyle of Salafism have implications for social and cultural policy; the fact that Salafism is a historical, social and cultural reality and understanding it can help prevent the radicalization of Salafists.

PURPOSE

This research is aimed at analyzing the lifestyle of Jihadi Salafists in Iran's Kurdistan. As jihad here has military connotation, Salafists in general assert that it will reverse the course of history and redeem adherents and potential adherents of Salafi-jihad ideology from their misery (Moghadam, 2008, 3). This branch of Salafism strives to consolidate the divine law and defines the armed struggle against the government in predominantly Muslim countries as jihad. Considering the aforementioned cases and the present one, activism and expansion of Salafism in the Sunni areas of Kermanshah, the present study seeks to analyze the lifestyle of well-known and active Salafi personalities.

METHODOLOGY

In this research, the narrative analysis method has been used to understand the lifestyle of Salafists. The study population includes Salafi men aged 23 to 62 in the cities of *Rāvānsar*, *Javānrud*, *Salas Bābājāni* and *Sarpol Zahāb* in Kermanshah province. In order to access the studied field and select the samples, two methods of snowball and maximum diversity samplings were used. 27 Salafists who were in clerical positions were interviewed through a semi-structured questionnaire to collect the data.

FINDINGS

One of the most important components of lifestyle is leisure experience. The studied Salafists believe that going to carnivals, celebrations, occasions,

entertaining themselves with different aspects of art, etc., make them attached to worldly pleasures and cause them to distance from religious affairs and therefore they are opposing to such phenomenon. Taking into account the views of the interviewees in various fields such as Jihad, violence, the absence of the Islamic nation state etc., it can be said that the Salafists are trying to find their lost identity in the modern era. They consider jihad to be an alternative to modernism. Salafis do not deny the practical achievements of modernism such as new technology, and they are using this technology to spread their ideas and beliefs. For Salafists, extravagance and convenience are reprehensible and they warn themselves from drowning in the acquisition of pleasures and material things and insist on contentment and simple living. Consumption norms are a reflection of the symbolic differentiation. Salafis have adopted a special style for themselves by avoiding mixing in parties and separating men's and women's circles, having an Islamic face along with the customary clothing and full female hijab, and avoiding unconventional clothing for men. Living in a traditional way is one of the salient features of Salafists and they emphasize simplicity in food, functional consumption and avoiding conspicuous consumption and the superiority of trimness over makeup. Salafists seek the only way to truth in Islamic radicalism. They have drawn a null line on religious pluralism, feminism, left and right thoughts and consider other thoughts and religions invalid. And among Islamic beliefs, those who are outside their ideological boundaries are considered deviations.

CONCLUSION

In line with Marty (1988) and Esposito (1992), fundamentalist movements cannot be reduced to only a reaction to socio-economic problems. Thus, the lifestyle of Salafists in the Iranian Kurdistan region cannot be explained only through economic and social deprivation theories. Salafists have called the economic situation an ineffective factor in the tendency to Salafism, and they are less attached to worldly affairs and consider simplicity and contentment. According to the field study, the lifestyle of Salafists has the nature of "jihadi", "return to tradition" and "resistance".

NOVELTY

Most of the previous studies conducted on Salafism have relied on a documentary method and with a political and security approach. The distinguishing feature of the current research is the qualitative approach it has taken while studying Salafism and understanding the lifestyle of Jihadi Salafists as a precursor to understanding the world and their semantic system.

CONFLICT OF INTEREST

The authors declare no conflict of interest.

Iranian Cultural Research

Abstract

BIBLIOGRAPHY

- Bagali, H. (2009). *Barresi-ye sâzokarhâ-ye ta'sirgozâr-e din bar hoviyat-e ejtemâi-ye Kordhâ* [Examining the influencing mechanisms of religion on the social identity of Kurds: A case study of Salafism in Kurdistan (Master's thesis), Faculty of Economics and Accounting, Al-Zahra University.
- Barber, B. (1996). *Jihad versus Mcworld: How globalism and tribalism are reshaping the world*. New York: Ballantine Books.
- Bayani, F., & Serajzadeh, S. H. (2021). Islamic fundamentalism as a lifestyle? a sociological study of Islamic fundamentalism among Sunni Kurds of Iran. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 1–19. doi: 10.1080/13530194.2021.1937517
- Bayani, F., Sirajzadeh, S. H. (2022). Dar jost-o-ju-ye rastegâri: tabyin-e jâme'ešenâxti-ye bonyâdgarâyi-e Eslami dar Kordestân-e Iran [Sociological explanation of Islamic fundamentalism in Iran: On the search of salvation]. *Journal of Social Problems of Iran*, 12(2), 9-33.
- Bischoping, K., & Gazso, A. (2016). *Analyzing talk in the social sciences narrative, conversation and discourse strategies*. SAGE. doi: 10.4135/9781473965454
- Edgar, A., & Sedgwick, P. (Eds.). (1999). *Key concepts in cultural theory* (1st ed.). Routledge. doi: 10.4324/9780203981849
- Egerton, F. (2011). *Jihad in the West: The Rise of Militant Salafism*. Nova Scotia: Cambridge.
- Etemadolsaltaneh, M.H.B A., & Kordestani, S., & Minorskii, V. F. (1378). Three research discourses in Ahl al-Haq religion origins, (M.A. Soltani, & M. B. Razazian, Trans.). Tehran, Iran: Sahâ.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-Identity: Self and society in the late modern age* (N. Movafaqian, Trans.). Tehran, Iran: Ney
- Hannerz, U. (1990). Cosmopolitans and locals in world culture, In Mike Featherstone (Ed), *Global Culture: Nationalism Globalisation and modernity*. London: Sage Publication.
- Haykel, B. (2014). *On the nature of Salafi thought and Action1. Global Salafism*, 34–57. doi: 10.1093/acprof:oso/9780199333431.003.0002
- Henningsson, M. (2019). *Fundamentalist separation or extremist indoctrination: Salafism in contemporary society: A study of preventative practices' adaptation to Salafist Radicalisation in Sweden* (Master Thesis). Lund University Sociology of Law Department.
- Herriot, P. (2009). *Bonyâdgarâyi-ye dini: Jahâni, mahalli, šaxsi* [Religious fundamentalism: Global, local and personal] (M. Razagi, Trans.). Tehran, Iran: Negâh-e Mo'âser.

- Jackendorf, S. R. (1983). *Semantics and cognition*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Jalal, P., & Ahram, A. I. (2021). Salafism, Sectarianism, and National Identity in Iraqi Kurdistan. *The Middle East Journal*, 75(3), 386–406. doi: 10.3751/75.3.12
- Jensen, M. (2007). Defining lifestyle. *Environmental Sciences*, 4(2), 63–73. doi: 10.1080/15693430701472747
- Juergensmeyer, M. (2000). *Terorism dar andiše-ye yektāparasti: Afzāyeš-e jahāni-ye xošunāt-e mazhabi* [Terror in the mind of God: The global rise of religious violence] (M. Movahed & M. Aligoo, Trans.). Tehran, Iran: Teesā.
- Juergensmeyer, M. (2000). *Terorism dar andiše-ye yektāparasti: Afzāyeš-e jahāni-ye xošunāt-e mazhabi* [Terror in the mind of God: The global rise of religious violence] (M. Movahed & M. Aligoo, Trans.). Tehran, Iran: Teesā.
- Koopmans, R. (2014). *Religious fundamentalism and out-group hostility among Muslims and Christians in Western Europe*. WZB Berlin Social Science Center, Research Area: Migration and Diversity, Research Unit: Migration, Integration, Transnationalization.
- Kotlet, P. (2000). *Marketing management*. New Jersey: Prentice Hall.
- Kraaykamp, G. & Nieuwbeerta, P. (2000). Parental background and lifestyle differentiation in Eastern Europe: Social, Political, and Cultural Intergenerational Transmission in Five Former Socialist Societies. *Social Science Research*, 29(1), 92-122.
- Lawrence, B. B. (1989). *Defenders of God: The fundamental revolt against the Modern Age*. San Francisco: Harper and Row.
- Marty, M. E. (1988). Fundamentalism as a social phenomenon. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 42(2), 15-29. doi: 10.2307/3823264
- Moghadam, A. (2008). The Salafi-Jihad as a Religious Ideology. *CTC SENTINEL*, 1(3), 1-3.
- Nolte, E. (2009). Eslamgarāyi: Sevomin jonbeš-e moqāvemat-e rādikal [Die dritte radikale Widerstandsbewegung: der Islamismus] (M. Tadayoni, Trans.). Tehran, Iran: Sāles.
- Safizadeh, S. (1387). *Ahl-e haq, Pirān va mašāhir*. Tehran, Iran: Hufiyeh.
- Sahgal, G., & Vuval-Davis, N. (1992). *Refusing holy orders: Women and fundamentalism in Britain*. London: Virago Press.
- Salzman, M. B. (2008). Globalization, religious fundamentalism and the need for meaning. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(4), 318–327. doi: 10.1016/j.ijintrel.2008.04.006
- Serajzadeh, S. H., Shariati, S., & Vekihan, S. (2015). Čalešhā-ye zist-e dini: mored-e motāle'e, javānān-e Sanandaj [Challenges of religious life: Case study of Sanandaj Youth. *Iranian Journal of Sociology*, 52, 96-120.
- Severin, W. J., & Tankard, J.W. (1381). *Communication theories: origins, methods, and uses in the mass media* (A. Dehghan, Trans.). Tehran, Iran: University of Tehran.

Iranian Cultural Research

Abstract

Sharabi, H. (1970). *Rošanfekrān-e Arab va Qarb* [Arab intellectuals and the West. The formative years of 1875-1914] (A.R. Alam, Trans.). Tehran, Iran: Ministry of Foreign Affairs, Office of Political and International Studies.

Sposito, J. L. (1992). *The Islamic treat: Myth or reality*. New York: Oxford University Press.

Tibi, B. (1995). Culture and knowledge: The politics of Islamization of knowledge as a Postmodern project? The fundamentalist claim to De-Westernization. *Theory, Culture & Society*, 12(1), 1–24. doi: 10.1177/026327695012001001

Wahlen, S., & Laamanen. M. (2015). Consumption, lifestyle and social movements. *International Journal of Consumer Studies*, 39(5), 397–403. doi: 10.1111/ijcs.12237

Iranian Cultural Research

Vol. 15
Issue 4
Winter 2022

مقاله پژوهشی

سلفیت به مثابه سبک زندگی؛ تحلیل روایت سلفی‌های جهادی استان کرمانشاه

امید قادرزاده^{۱*}، کاوه عباسی^۲

دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۶؛ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۲۰

چکیده

مناطق اهل سنت در کرمانشاه به پایگاه گفتمان‌های مختلف اسلام‌گرا از جمله سلفیت تبدیل شده است. نظر به حضور، کنشگری و گسترش سلفیت در این مناطق، مقاله حاضر در نظر دارد تا با روش تحلیل روایت به واکاوی سبک زندگی سلفی‌ها بپردازد. بر مبنای یافته‌ها، تجارب فراغتی سلفی‌ها محدود، هدفمند و سلامت‌محور است و با هدف تبلیغی به فراغت مجازی روی می‌آورند. تنوع در عین ساده‌گرایی، تردید نسبت به غذاهای جدید، پرهیز غذایی فقه محور، ساده زیستی در مهمان‌داری از مختصات سبک غذایی سلفی‌ها به‌شمار می‌آید و اولویت هزینه‌ای آن‌ها معطوف به نیازهای اولیه است. به لحاظ سبک پوشش و آرایش، ضمن پرهیز از مصرف تظاهری، بر برتری آراستگی بر آرایش، پوشش عرفی، مصرف زیستی و کارکردی تأکید دارند. در مدیریت بدن، ضمن همراهی با طب نوین و ضرورت تناسب اندام، بر جراحی زیبایی مشروط و حرام بودن عقیم‌سازی تأکید داشته و از سقط جنین اجتناب می‌ورزند. در چیدمان منزل، ضمن پرهیز از تجمل به ابعاد کارکردی و کالاهای فرهنگی توجه ویژه‌ای دارند. در مصرف فرهنگی بر ناهم‌ذات‌پنداری با شبکه‌های داخلی، تصدیق دوگانه خیر و شر در استفاده از وسایل فرهنگی، بهره‌گیری از اینترنت برای تثبیت هویت دینی و بر فیلترینگ هدفمند تأکید و ضمن دوری از مصرف فیلم، سینما و موسیقی، از چندزبانگی استقبال می‌نمایند. با نظر به داده‌های میدانی، سبک زندگی سلفی‌های مورد مطالعه، ماهیت «جهادی»، «بازگشت به سنت» و «مقاومت» دارد.

کلیدواژه‌ها: سلفیت جهادی، هویت مقاومت، بازگشت به سنت، مخالفت با مدرنیسم

۱. دانشیار جامعه‌شناسی، پژوهشکده کردستان‌شناسی، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران (نویسنده مسئول)

o.ghaderzadeh@uok.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران

kaveh.abbasi2020@uok.ac.ir

۱. مقدمه

سلفیت یک روایت بنیادگرایانه از اسلام است و پیروان آن می‌کوشند مانند اسلاف خود زندگی کنند. سلف به معنای جد است و اشاره به سه نسل نخست مسلمانان دارد که از نظر اهل سنت، تجربه زیست مسلمانی را اصیل‌ترین شیوه داشته‌اند. شخص سلفی باید مانند اسلاف خود در زندگی تلاش کند تا به خود و خدا ثابت کند که واقعاً خود او را می‌پرستد (هیکل^۱، ۲۰۱۴، ۳۹). سلفی‌ها تنها به کتاب و سنت تمسک می‌جویند. از جمله اقسام سلفیت می‌توان به سلفیت اصلاحی-تنویری و سلفیت جهادی-تکفیری (قربانزاده، فائضی‌نیا، و ترابی، ۱۳۹۶، ۳) اشاره کرد. سلفیت قدمتی به اندازه چهار دهه در گُردستان ایران دارد. بعد از انقلاب اسلامی ایران و فشار نهادهای امنیتی عراق، ایران به پناهگاه امنی برای اعضای اخوان المسلمین گُردستان عراق تبدیل شد. آشنایی با اندیشه‌های اخوان در گُردستان ایران از طریق روحانیون گُرد عراق که وارد ایران شده بودند صورت گرفت. اخوان المسلمین ایران توسط شیخ عبدالقادر توحیدی و چند نفر از همراهانش از جمله ناصر سبحانی بنیاد نهاده شد.

عبدالقادر توحیدی (۱۳۹۶-۱۳۳۰) در اوایل انقلاب اسلامی ایران، به منظور اتحاد و انسجام جبهه اهل سنت ایران زیر چتر حرکت مکتب قرآن^۲ و سپس شورای شمس^۳ به فعالیت پرداخت. با رویدادهای اوایل انقلاب، فعالیت مکتب قرآن با محدودیت روبرو شد و عبدالقادر توحیدی به منظور پیگیری مطالبات و احقاق حقوق اهل سنت ایران، «حرکت اسلامی اهل سنت و جماعت ایران» را با مشی مسلحانه تشکیل داد. پس از رکود فعالیت‌های تشکیلاتی احزاب جهادی، فعالیت‌های پیروان و همفکران این جریان فکری به مساجد، حجره‌های علوم دینی، فعالیت مجازی و تبلیغ فردی محدود شد. سلفی‌های گُرد ایران به لحاظ عقیدتی و فقهی به مذهب اهل حدیث وابسته هستند اما در مقطع کنونی به دلیل وجود اختلافات و تلاش در جهت کاهش منازعات در مناطق گُردنشین و حاشیه‌ساز دانستن مسائل فقهی، سلفی‌ها تابع مذهب رایج منطقه شده و همسو با آن گام برمی‌دارند.

1. Haykel

۲. مکتب قرآن در مناطق اهل سنت ایران و قبل از انقلاب توسط علامه احمد مفتی‌زاده بنیان نهاده شد. این حرکت ابتدا در سال ۱۳۵۶ در میروان و سندرچ با نام مدرسه قرآن شروع به فعالیت نمود و با تکیه بر مبانی قرآن و سنت برای آشنایی مردم با حقیقت دین تلاش می‌کرد.
۳. شورای مرکزی سنت (شمس) در سال ۱۳۶۰ با هدف حمایت از هویت اهل سنت و برقراری حکومت شورایی و رفع تبعیض‌های سه‌گانه ملی، مذهبی و طبقاتی فعالیت خود را آغاز و در سال ۱۳۶۱ از ادامه فعالیت منع شد.

جریان سلفیت در شهرها و مناطق اهل سنت کرمانشاه پایگاه قابل ملاحظه‌ای دارد. برای نمونه، شهرهای جوانرود، روانسر، ثلاث باباجانی، پاوه و سرپل ذهاب از جمله شهرهای اهل سنت در کرمانشاه هستند که به پایگاه گفتمان‌های مختلف اسلام‌گرا به‌ویژه تصوف، سلفیت و جماعت دعوت و اصلاح تبدیل شده است.

موضوع اصلی مقاله حاضر، واکاوی سبک زندگی سلفی‌ها در استان کرمانشاه است. «سبک زندگی، مجموعه‌ای کم‌وبیش جامع از عملکردها است که فرد آن‌ها را به کار می‌گیرد؛ چون نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می‌نماید، بلکه روایت خاصی را هم که وی برای هویت شخصی خود برگزیده است، در برابر دیگران مجسم می‌سازد» (گیدنز، ۱۳۸۵، ۳۱). این مقاله بر این پیش‌فرض استوار است که با بررسی و تحلیل سبک زندگی، می‌توان به نگرش‌ها، نظام معنایی، هنجارها و ارزش‌های پنهان که در ذهن، باور و کردار سلفی‌ها وجود دارد و به مرزبندی‌های هویتی و جهت‌گیری‌های کرداری آن‌ها پی برد. سلفیت به‌عنوان یک گفتمان اسلام‌گرا با ماهیت تقابلی شناخته می‌شود. این گفتمان در وهله اول، با دنیای مدرن در ستیز است و در برابر اقتصاد نئولیبرالی و جهانی‌سازی از بالا، بخشی از پروژه جهانی‌شدن از پایین به شمار می‌رود و در برابر آن مقاومت می‌کند. به قول شرابی، «اسلام‌گرایان که خود را با زوال حاکمیت اسلام و تسلط غرب روبرو می‌دیدند، احساس تحقیرشدگی می‌کردند» (شرابی، ۱۳۶۹).

ناسازگاری این گفتمان صرفاً به گفتمان‌های مدرن محدود نمی‌شود بلکه علاوه بر ناسازگاری با گفتمان‌های مذهبی متنوع اهل سنت در کردستان، با اسلام شیعی نیز سر ستیز دارد. سلفیت از حیث دارا بودن شیوه زندگی متفاوت و تلاش برای حفظ آن حائز اهمیت است. همان‌گونه که هیکل خاطر نشان می‌نماید، افراد سلفی از طریق لباس متمایز، عادات اجتماعی و مذهبی، وضعیت نماز، محتوا و شکل سخنان برای دیگران قابل شناسایی است (هایکل^۱، ۱۳۹۳، ۳۵). عقاید، نوع پوشش، الگوی مصرف، نوع جهت‌گیری نسبت به تسهیلات بانکی، شیوه برگزاری مراسم‌های مختلف آئینی، قومی و ملی، ارتباطات، سبک معاشرت و مواردی از این قبیل، سبک زندگی متفاوتی در مناطق گردنشین عرضه می‌کند و

به دنبال اجرا و عملی ساختن آن در مناطق گردنشین است. توجه به نظام معنایی، نظام ارزشی و سبک زندگی سلفیت، دلالت‌هایی برای سیاست‌گذاری اجتماعی و فرهنگی دارد؛ این‌که سلفیت یک واقعیت تاریخی، اجتماعی و فرهنگی است و فهم آن می‌تواند به ممانعت از رادیکالیزه شدن سلفیت کمک کند.

این مقاله معطوف به واکاوی سبک زندگی سلفی جهادی است. سلفی جهادی، یک برنامه عملی به نام جهاد دارد و شهادت را آخرین راه در مسیر جهاد می‌داند (مقدم، ۲۰۰۸، ۳). این نحله از سلفیت برای تحکیم شریعت الهی تلاش می‌کند و مبارزه مسلحانه علیه حکومت‌های وقت در کشورهای عمدتاً مسلمان را جهاد می‌نامد. با لحاظ موارد پیش‌گفته و نظر به حضور، کنشگری و گسترش سلفیت در مناطق اهل سنت کرمانشاه، مقاله حاضر به دنبال واکاوی سبک زندگی شخصیت‌های شناخته‌شده و فعال سلفی است.

۲. ادبیات تجربی و نظری

مروری بر ادبیات تجربی گویای آن است که اغلب مطالعات داخلی به روش اسنادی و با نگاه آسیب‌شناسانه و از منظر سیاسی و امنیتی به واکاوی سلفیت پرداخته‌اند. در برخی از مطالعات، که تعداد آن‌ها انگشت‌شمار است، از منظر اجتماعی و فرهنگی به سلفیت پرداخته‌اند.

بقالی (۱۳۹۱) در پایان‌نامه خود با عنوان «بررسی سازوکارهای تأثیرگذار دین بر هویت اجتماعی کردها: مطالعه موردی سلفیسم در کردستان» ضمن دسته‌بندی انواع سلفیت‌های گُرد، جهان‌بینی و روایت زنانه آن‌ها را ترسیم نموده است. سراج‌زاده و همکاران در مقاله «چالش‌های زیست دینی: مورد مطالعه جوانان شهر سنندج»، عامل به چالش کشیده شدن زیست دینی جوانان گُرد را عرضه خوانش‌های متفاوت از دین و دینداری از قبیل خوانش سلفی‌گری ذکر کرده است (سراج‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵، ۹۶).

بیانی و سراج‌زاده در مطالعه خود با عنوان «در جست‌وجوی رستگاری: تبیین جامعه‌شناختی بنیادگرایی اسلامی در کردستان ایران»، به دنبال واکاوی زمینه‌های اجتماعی

مؤثر در پیدایش و گسترش بنیادگرایی اسلامی در گُردستان بوده است. بر مبنای یافته‌ها، «تلقی حداکثری از دین»، «بحران معنی»، «خوانش غیرتاریخی از اسلام»، «تقدم عقیده بر جان» و «غرب‌ستیزی»، برجسته‌ترین زمینه‌هایی هستند که در گرایش به خوانش بنیادگرایانه از اسلام مؤثر بوده است (بیانی و سراج‌زاده، ۱۴۰۰، ۹). یافته‌های پژوهش کیفی بیانی و سراج‌زاده که به روش تحلیل تماتیک، به واکاوی بنیادگرایی به مثابه سبک زندگی در میان گُردهای سنی ایران پرداخته‌اند، مؤید آن است که بنیادگرایان اسلامی، به جای تعقیب افراط‌گرایی و عملگرایی نظامی، به دنبال پیاده کردن و عملی ساختن، باورها و رفتارهای افراطی اسلامی به مثابه سبک زندگی در زندگی فردی و اجتماعی خود هستند. تأکید بر حجاب زنان و دختران به مثابه سبک پوشش اسلامی در زندگی روزمره، اجتناب از وام‌های بانکی به دلیل ربوی بودن آن، روابط فردی و خانوادگی بسیار محدود و کنترل شده، مقاومت در برابر سبک زندگی مدرن از مختصات سبک زندگی یادشده به‌شمار می‌رود (بیانی و سراج‌زاده، ۲۰۲۱، ۲).

ادبیات تجربی مرتبط با سلفیت در مطالعات خارجی اندک می‌باشد و عمدتاً معطوف به چیستی و چرایی بنیادگرایی دینی و اسلامی است. برای نمونه، مختصات بنیادگرایی جهانی و زمینه‌های روان‌شناختی و فرهنگی جذابیت هویت بنیادگرا در زندگی شخصی مردم (هریوت، ۱۴۰۰، ۱۵-۱۰)؛ ماهیت تقابلی با مدرنیته به‌عنوان فصل مشترک اسلام‌گرایی به عنوان سومین جنبش مقاومت رادیکال در کنار مارکسیسم و ناسیونال سوسیالیسم (نولته، ۱۴۰۰، ۳۷۰ و ۳۷۱).

باربر در کتاب مک‌ورلد در برابر جهاد، ضمن مفهوم‌سازی بنیادگرایی دینی (جهاد به‌عنوان فرایندها، کردارها و سبک‌های زندگی) به ماهیت تقابلی آن با جهان‌شدن (مک‌ورلد) می‌پردازد و این دوروند را دشمن آزادی‌های مدنی و تهدیدکننده جامعه مدنی و آرمان‌های دموکراتیک می‌داند (باربر، ۱۹۹۶، ۲۰۵).

تیبی^۱ در کتاب چالش بنیادگرایی، اسلام سیاسی و نابسامانی جهان جدید، بنیادگرایی دینی را پاسخی به مشکلات ناشی از دو پدیده همزمان جهانی شدن (پدیده‌ای سیاسی) و

1. Tibi

تکه‌تکه شدن (پدیده‌ای فرهنگی) می‌داند. به‌زعم او، بنیادگرایان دینی در پی به چالش کشیدن مدرنیته فرهنگی هستند (تیبی، ۱۹۹۵، ۵ و ۶).

برخی از مطالعات به ماهیت هویت جویانه بنیادگرایی معطوف بوده است. سالزمن (۲۰۰۸) در مقاله «جهانی شدن، بنیادگرایی دینی و نیاز به معنی» اشاره می‌کند که جهانی سازی منبع اضطراب است؛ زیرا منابع سنتی معنا و ارزش را تهدید می‌کند و اکنون به منبع اصلی بی‌عدالتی، نابرابری، فساد و خشونت جهانی تبدیل شده است. فرهنگ، ایدئولوژی‌ها و سیستم‌های اعتقادی دینی به‌عنوان یک دفاع روانشناختی در برابر اضطراب و وحشت موجود در شرایط انسانی عمل می‌کنند. مارتین مارتی^۱ در مقاله «بنیادگرایی به‌عنوان پدیده اجتماعی»، هویت جویی بنیادگرایانه و از جمله بنیادگرایی دینی را به‌دلیل اتکای آن بر ایمان به حقیقتی مطلق و رد گفت‌وگو یا سازش با غیرمعتقدان، ارتجاعی می‌داند. به باور مارتی، بنیادگرایان همیشه جنگجو و یا تروریست نیستند. آن‌ها همواره افراد فقیر و تحصیل نکرده‌ای نیستند که از طریق جنبش مذهبی، شرایط ناامیدکننده طبقه پایین را توجیه کنند؛ از این‌رو، امروزه نظریه محرومیت در رابطه با بنیادگرایی نظریه‌ای بی‌اعتبار است (مارتی، ۱۹۸۸، ۱۹ و ۲۰).

جلال و اهرم^۲ در مقاله «سلفی‌گری، فرقه‌گرایی و هویت ملی در کردستان عراق» نشان داده‌اند سلفیت در اقلیم کردستان توانسته است که خود را با ناسیونالیسم وفق دهد و در عرصه‌های مختلف تلاش کرده است ایدئولوژی اولویت‌دار اسلام را با هویت کردی تطبیق دهد (جلال و اهرم، ۲۰۲۱، ۳۹۵-۳۹۴).

۱-۲. بنیادگرایی دینی به‌مثابه هویت مقاومت

اسپوزیتو^۳ در کتاب تهدید اسلامی: اسطوره یا واقعیت، براین باور است که نمی‌توان اسلام‌گرایی را تنها به عکس‌العملی در برابر مشکلات اقتصادی-اجتماعی تقلیل داد؛ بلکه اسلام‌گرایی، ماهیتی سیاسی، دینی و از همه مهم‌تر هویت‌جویانه دارد (اسپوزیتو، ۱۹۹۲، ۲۹).

1. Marty
2. Ahram & Jalal
3. Sposito

سگال و دیویس^۱ در کتاب انکار نظم مقدس، از مخالفت با فمینیسم و کوشش برای کنترل بدن زنان، رد نظام‌های کثرت‌گرا و تلفیق دین و سیاست به مثابه سه ویژگی مشترک بنیادگرایی یاد می‌کند (سگال و دیویس، ۱۹۹۲، ۸-۳).

کومپنس^۲ بنیادگرایی را عموماً واکنشی در برابر سکولاریزاسیون و مدرنیزاسیون تلقی می‌کند. نتایج بررسی در شش کشور آلمان، هلند، فرانسه بلژیک، اتریش و سوئد نشان داد که بنیادگرایی دینی پدیده‌ای حاشیه‌ای در میان مسلمانان اروپای غربی نیست و با در نظر گرفتن نسل‌های مهاجر متولد خارجی و بومی، تقریباً ۶۰ درصد موافق هستند که مسلمانان باید به ریشه‌های اسلام برگردند. ۷۵ درصد تفسیر واحدی از قرآن را برای هر مسلمان لازم‌الاجرا می‌دانستند و برای ۶۵ درصد از افراد احکام دینی مهمتر از قوانین (سکولار) کشوری است که در آن زندگی می‌کنند (کومپنس، ۲۰۱۴).

اگرتون^۳ در کتاب جهاد در غرب، ظهور سلفی‌گری مبارز، می‌نویسد: «هدف اصلی ستیزه‌جویان اسلامی فتح نیست، بلکه شکست آن چیزی است که به‌عنوان غربی متجاوز می‌پندارند که ظاهراً تلاش می‌کند پروژه‌ای را تکمیل کند که در طول جنگ‌های صلیبی و دوره‌های استعماری برای تحقیر اسلام و تفرقه آغاز شده است. وی در نظریه‌پردازی از خودبیگانگی، به ذکر دو گرایش فردی (نارضایتی و ناامیدی در نسل جدید) و ساختاری (محرومیت اقتصادی و طرد قومی-نژادی) در سلفی‌گری مبارز پرداخته است.» (اگرتون، ۲۰۱۱، ۴۰).

۲-۲. سبک زندگی

سبک زندگی، محصول جهان مدرن است که با کم‌رنگ شدن تأثیر عواملی چون طبقه اجتماعی، انتخاب‌ها و رفتارهای ذوقی هویت و هستی فرد را شکل می‌دهد. جنسن^۴، اصطلاح سبک زندگی را در چهار سطح مفهوم‌سازی می‌کند که به فراخور هر سطح، مفهوم سبک زندگی با یک مفهوم دوقلو آمیخته شده است؛ سبک زندگی جهانی با طبقه مصرف‌کننده

1. Sahgal & uval-Davis
2. Koopmans
3. Egerton
4. Jensen

جهانی، سبک‌زندگی در سطح ساختاری با یک ملت (دولت)، سبک‌زندگی در سطح موقعیت با خرده‌فرهنگ و در نهایت سبک‌زندگی در سطح فردی با هویت شخصی درهم‌آمیخته است (جنسن، ۲۰۰۷، ۷۱). سبک‌زندگی به الگوهای مصرف و استفاده (کالاهای مادی و نمادین) مرتبط با گروه‌ها و طبقات مختلف اجتماعی اشاره دارد و به‌عنوان کانونی برای هویت فردی یا گروهی درک می‌شود (ادگار و سدویک^۱، ۱۹۹۹، ۲۱۶).

والن و لامان^۲ با بررسی مطالعات جنبش اجتماعی و مصرف بر این باورند که سبک‌زندگی به‌عنوان مجموعه‌ای از شیوه‌های مصرف می‌تواند به سرنخی تبدیل شود که افراد را در پروژه‌های روزمره سیاسی به هم متصل می‌کند و بینشی را در مورد چگونگی بومی‌سازی و بسیج سبک‌های زندگی مبتنی بر مصرف ارائه می‌دهد. برخلاف اعتراض‌های عمومی اخیر مانند بهار عربی، شیوه‌های زندگی جایگزین اغلب کمتر قابل مشاهده یا پنهان هستند. با این حال، آن‌ها فضاهایی را برای مقاومت در زمینه‌های محدود تعریف می‌کنند (والن و لامان، ۲۰۱۵، ۳۹۸). اسلیتر^۳ تعبیر دیگری از سبک‌زندگی ارائه می‌دهد که نسبت به تعاریف مرسوم قابل توجه است. به‌زعم او، سبک‌زندگی تمایل دارد یک الگوی صرفاً «فرهنگی» را نشان دهد و آن از نشانه‌ها، بازنمایی‌ها، رسانه‌ها ساخته شده است و به‌همان اندازه تغییرپذیر و ناپایدار است. در نظریه می‌توان از یک ویتترین مغازه، کانال تلویزیونی، قفسه سوپرمارکت و غیره به دیگری تغییر مکان داد. بنابراین، ناپایداری «خود مدرن» تا حدی به‌عنوان جنبه‌ای از بی‌ثباتی اشکال مدرن عضویت اجتماعی درک می‌شود (اسلیتر، ۱۹۹۷، ۸۷).

اولف هانرز^۴، سبک‌زندگی فرامدرن را در قالب جهان‌وطن مفهوم‌سازی می‌کند. به‌زعم او، خصلت‌های جهان‌وطنانه، شامل جهت‌گیری موافق نسبت به تنوع و همزیستی فرهنگ‌های مختلف در تجربه فردی، تمایل به قرار گرفتن در کنار غیر و آمادگی برای پذیرش و ورود به فرهنگ‌های دیگر از طریق گوش دادن، تماشا کردن، تفکر و تأمل است (هانرز، ۱۹۹۰، ۲۳۹).

1. Edgar & Sedgwick
2. Wahlen & Laamanen
3. Slater
1. Hannerz

سوبل^۱ سبک زندگی را «مجموعه‌ای از رفتارهای قابل مشاهده و معنی‌دار می‌داند که از سوی افراد تعریف می‌شود (سوبل، ۱۹۸۱، ۳۱). در این تعریف نقش اساسی عامل انسانی در شکل‌گیری سبک زندگی آشکار است و تشخیص سبک‌های زندگی از روی رفتار عینی و قابل مشاهده افراد امکان‌پذیر است. «از آن‌جا که رفتارهای مشاهده‌پذیر مورد توجه سوبل است تأکید او بیشتر بر رفتارها و انتخاب‌های مصرفی است؛ اما انتخاب‌های سبک زندگی برای مصرف کالاها و تجملات را نمی‌پذیرد، زیرا معتقد است این کالاها صرفاً ثروت مادی افراد را بیان می‌دارند (کرایکامپ و نیوبرتا^۲، ۲۰۰۰، ۹۵).

۳. روش‌شناسی پژوهش

سلفیت به‌رغم قدمت، ماهیت سیال و چندوجهی دارد و به فراخور شرایط و بسترهای پیش‌رو، دگردیسی و ماهیت چندگانه‌ای پیدا کرده است؛ شیوه‌ای از سبک زندگی که با جهانی‌شدن در تقابل است. برای فهم سبک زندگی سلفی‌ها، از روش تحلیل روایت استفاده شده است. تحلیل روایت شیوه‌ای است که در آن پژوهشگر به مطالعه تجربیات و اندیشه‌های نمونه‌های موردنظر می‌پردازد و فحوای حکایاتشان را درک کرده و آن‌ها را معنا می‌بخشد تا به ایدئولوژی مسلط بر آن متن دست یابد. از این‌رو، «روایت‌ها سیر واقع گذشته را دنبال نمی‌کنند، بلکه در عوض از دیدگاه‌های حال و پیش‌بینی‌های آینده صحبت می‌کند» (بیسکوپینگ و گازو^۳، ۲۰۱۶).

در این مطالعه، جهت دسترسی به میدان مورد مطالعه و انتخاب نمونه، از دو شیوه گلوله‌برفی و نمونه‌گیری حداکثر تنوع بهره گرفته شد. پس از مراجعه به چهره‌های شناخته شده سلفی و در اختیار نهادن اطلاعاتی درخصوص اهداف پژوهش و معرفی نامه دانشگاه و جلب اعتماد و قبول انجام مصاحبه و همکاری، به فهرست اولیه‌ای دست پیدا کردیم. به تاسی از روش گلوله‌برفی، هر یک از مصاحبه‌شوندگان، ضمن پیشنهاد افراد واجد شرایط، کار معرفی پژوهشگران را نیز عهده‌دار شدند. هم‌چنین با استفاده از روش نمونه‌گیری

2. Sobel

3. Kraaykamp&Nieuwbeerta

1. Bischooping&Gazso

حداکثر تنوع، مختصات زمینه‌ای و جمعیت‌شناختی نیز در انتخاب افراد لحاظ گردید. گردآوری داده‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا کرد. برای دریافت حجم استاندارد از نمونه با توجه به اینکه این طیف برای ارائه خود در جامعه با موانع و محدودیت‌های عرفی و امنیتی روبرو هستند، بنابراین، می‌توان آن را جامعه‌ای بزرگ اما پنهان دانست. از این‌رو، در مطالعه به افرادی که در کسوت و جایگاه روحانی و طلبه بودند مراجعه گردید. نمونه‌گیری از جامعه وسیع‌تر طیف سلفیت و کسانی که در مقام شخصیت‌های مشهور و کاریزما، روحانیان، طلبه‌ها، افراد مجاهد و رابط ارسال نفقات به میدان‌های جهادی قرار داشتند انجام شد و برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد.

در این مقاله برای اعتبارسنجی از «شرح نحوه یادداشت‌برداری و انجام تحقیق» استفاده شده است. در کنار این مدل صحت‌گذاری بر نتایج، سعی بر آن شد که به‌منظور تکمیل اعتباریابی تحقیق، از میان نمونه‌های مورد بررسی، یک نفر بر یافته‌های تحقیق نظارت داشته باشد و نظرات و پیشنهادهای آن در تدوین گزارش نهایی لحاظ گردید. همچنین در حین تحلیل داده‌ها، استاد راهنما بر روند تحلیل و انسجام‌بخشی یافته‌ها نظارت داشته‌اند.

۳-۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان

میدان مورد مطالعه از میان مردان سلفی ۲۳ الی ۶۲ ساله در شهرهای روانسر، جوانرود، ثلاث باباجانی و سرپل ذهاب در استان کرمانشاه انتخاب شده است. در این مطالعه، نمونه‌ها شامل افراد متأهل و مجرد می‌شود؛ با این حال اکثریت را مردان متأهل تشکیل می‌دهد و از لحاظ اشتغال و تحصیل در سطوح مختلف شغلی و تحصیلی قرار داشتند. به‌منظور نیل به اهداف تحقیق از مطلعین کلیدی (روحانیان و طلبه‌ها) مصاحبه به‌عمل آمد.

جدول ۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان

کد	سن	تأهل	فعالیت	اشتغال	تحصیلات
۱	۳۵	متأهل	روحانی	دولتی	لیسانس
۲	۶۲	متأهل	روحانی	آزاد	ابتدایی
۳	۲۹	متأهل	طلبه	آزاد	دیپلم
۴	۲۹	متأهل	طلبه	دولتی	لیسانس

کد	سن	تأهل	فعالیت	اشتغال	تحصیلات
۵	۴۸	متأهل	روحانی	آزاد	-
۶	۲۳	مجرد	طلبه	آزاد	دیپلم
۷	۳۰	متأهل	روحانی	آزاد	دیپلم
۸	۲۸	متأهل	طلبه	آزاد	فوق لیسانس
۹	۲۷	مجرد	طلبه	آزاد	لیسانس
۱۰	۳۰	مجرد	طلبه	دولتی	فوق لیسانس
۱۱	۲۸	متأهل	طلبه	دولتی	لیسانس
۱۲	۴۰	متأهل	روحانی	آزاد	دیپلم
۱۳	۵۵	متأهل	روحانی	آزاد	ابتدایی
۱۴	۳۲	متأهل	روحانی	آزاد	دیپلم
۱۵	۲۷	مجرد	طلبه	آزاد	دیپلم
۱۶	۴۱	متأهل	روحانی	آزاد	دیپلم
۱۷	۳۸	متأهل	طلبه	آزاد	دیپلم
۱۸	۳۰	مجرد	طلبه	آزاد	فوق لیسانس
۱۹	۲۹	مجرد	طلبه	آزاد	فوق لیسانس
۲۰	۳۴	متأهل	طلبه	آزاد	دیپلم
۲۱	۳۲	متأهل	طلبه	دولتی	لیسانس
۲۲	۳۴	متأهل	طلبه	آزاد	لیسانس
۲۳	۲۸	مجرد	ماموستا	آزاد	فوق لیسانس
۲۴	۳۲	متأهل	روحانی	دولتی	لیسانس
۲۵	۳۲	متأهل	طلبه	آزاد	دیپلم
۲۶	۴۱	متأهل	طلبه	آزاد	لیسانس
۲۷	۴۰	متأهل	روحانی	آزاد	دیپلم

۴. تحلیل و تفسیر یافته‌ها

در این بخش به چگونگی گذراندن فراغت و فعالیت‌های روزمره سلفی‌ها پرداخته می‌شود. از داده‌های حاصل از مصاحبه، ۲۳۰ مفهوم، ۵۰ خرده مقوله و ۴ مقوله محوری استخراج گردید.

جدول ۲. کدگذاری باز و محوری تجارب فراغتی

مقوله محوری	واحد‌های معنایی
فراغت محدود و هدفمند	عدم اعتقاد به فراغت برای مسلمانان؛ ارتباط با همه افکار؛ ارتباط با عموم مردم؛ دوستان همفکر؛ ارتباط با افراد ملتزم به دین؛ ارتباط با خانواده؛ تدریس معارف دینی برای خانواده؛ امامت در مسجد؛ مطالعه؛ دعوت؛ اصلاح و رسیدگی به مشکلات مردم؛ برگزاری کلاس در مساجد؛ همراهی با همفکران؛ ارتباط مشروط؛ طلب علم شرعی؛ فعالیت مجازی؛ اختصاص وقت به مطالعه و عبادت؛ دین محور تمام امور؛ انجام امور خیریه؛ تحقیق و پژوهش دینی؛ حضور هدفمند در بازار، حضور کم در بازار.
مسافرت محدود	مسافرت با همفکران؛ مسافرت‌های نزدیک؛ مشغله و نبود برنامه؛ مسافرت خانوادگی با دوستان؛ مسافرت کاری و با هدف دعوت؛ سیاحت با خانواده و دوستان؛ مسافرت کم؛ نداشتن توان مالی
فراغت ورزشی سلامت‌محور	ورزش سلامت‌محور؛ بدن‌سازی؛ نداشتن فعالیت ورزشی؛ شنا و کوهنوردی به سبب آمادگی جسمانی و آمادگی در حالات خطر؛ عدم فعالیت ورزشی به سبب مشغله؛ فعالیت ورزشی کم؛ کشتی؛ توصیه به خانواده؛ ورزش ایروبیکی جهت سرحال بودن؛ فوتبال؛ توصیه به ژیمناستیک؛ توصیه به ورزش‌های استقامتی؛ ورزش رزمی و بدن‌سازی؛ دوری از ورزش‌های مخرب و تشنج‌زا؛ تیراندازی، اسب‌سواری و شنا به مثابه تکلیف دینی.
فراغت مجازی؛ کارکرد تفهیمی-تبلیغی	پیگیری اخبار داخلی و خارجی؛ رصد تفکرات دینی و غیردینی؛ کانال‌ها؛ کانال احزاب کردی؛ کانال‌های دینی و خبری؛ رصد کانال‌های مخالف فکری؛ زبان انگلیسی؛ تاریخ اسلام؛ رصد کانال مرتبط با شغل؛ مدیریت گروه و کانال؛ داشتن گروه خیریه؛ داشتن کانال شخصی؛ کانال مناسبتی

۴-۱. تجارب فراغتی

فراغت محدود و هدفمند. از منظر مصاحبه‌شوندگان، انسان مسلمان نباید وقت فراغت و بیکاری داشته باشد بلکه با فارغ‌شدن از یک کار، به فعل و عمل دیگری مشغول شود. بخش وسیعی از اوقات افراد مورد مطالعه، به مطالعه و امور عبادی، جهت‌دهی دینی به فعالیت مجازی، برگزاری کلاس دینی و غیردینی و رسیدگی به امور و مشکلات مردم معطوف بود. آن‌ها در صورت نیاز روزانه و به فراخور اقتضای شغلی در بازار و عرصه‌های عمومی ظاهر می‌شوند و حضور بدون هدف در اماکن عمومی و بازارها را غیرمجاز می‌دانند.

بیشتر وقت‌مرو با مطالعه یا تعامل با کسانی که می‌خواهم به طرف دین جذبشون کنم و الآن در تفکرات و جهان‌بینی‌های اشتباهی قرار دارن می‌گذروم. الآن قبل از این که شما بیاین کلاسی داشتیم با همسر و دخترم و هرروز ساعت ۲ تا ۳ این کلاس رو برگزار می‌کنم (کد ۱).

«من بیشتر با دو قشر می‌گردم: کسانی که دیندار هستند برای اینکه ایمان خودم رو بالا ببرم و دوم کسانی که از دین زیاد سر در نمی‌آورند برای اینکه بتونم روی آن‌ها تأثیر بگذارم» (کد ۲۰).

«خیلی کم. اگر در هفته ده جلسه وقت فراغت داشته باشم شاید یک جلسه بازار برم» (کد ۲۵).

مسافرت محدود. مسافرت در نزد سلفی‌ها بسیار محدود بوده و گاهاً بعضی از آن‌ها اعتراف می‌کردند که تاکنون به مسافرت خانوادگی نرفته‌اند و مسافرت‌های خانوادگی محدود را نیز صرفاً به‌عنوان وظیفه‌ی شخص مسلمان و لزوم تنوع و تغییر روحیه‌ی خانواده ذکر کرده‌اند.

«بله ولی نه زیاد. البته در حد استان، بیشتر با خانواده. هدف بیشتر کار و فعالیت دینی بوده ولی الان به‌منظور صلوة‌رحم و تفریح و غیره هم هست. مثلاً من دو تا زن دارم یکی اهل شهر... و دیگری... و سفرهایی به این مناطق داریم ولی بیشتر سعی می‌کنم خالی از فعالیت‌های دینی نباشه سفرهام» (کد ۱۲).

«با خانواده تقریباً کم چون من شرایط زندگی‌ام طوری نیست که بتونم فرصتی اضافه بر سازمان داشته باشیم که خانواده‌ام رو به مسافرت ببرم. هدفمان از مسافرت بیشتر کارهای خدمتی، تبلیغی یا دعوت بوده» (کد ۲۶).

فراغت ورزشی سلامت‌محور. مصاحبه‌شوندگان به ورزش با هدف سلامتی و تندرستی و همچنین جنبه‌ی مفرح و نشاط‌آور آن و نوعی گذران فراغت نگریسته‌اند. توصیه‌ی آن‌ها بر لزوم ورزش و انتخاب رشته‌های ورزشی تقویت‌کننده‌ی بنیه‌ی بدن و آمادگی جسمانی به‌منظور سلامتی و توانایی دفاع از خود نظیر رشته‌های رزمی و استقامتی بوده است.

«شنا و فوتسال می‌رم. جدیداً هم ورزش‌های تناسب‌اندام رو شروع کردم، هدفم از ورزش سلامتی است» (کد ۲۲).

«الآن نمی‌تونم چون شرایطش را ندارم قبلاً بوکس کار می‌کردم هم برای سلامتی و هم برای دفاع شخصی» (کد ۲۷).

فراغت مجازی؛ کارکرد تفهیمی و تبلیغی. بخشی از فراغت افراد مورد مطالعه معطوف به فراغت مجازی است و در شبانه‌روز حداقل ۲ ساعت از این فضا بهره می‌گیرند. تقریباً نیمی از مصاحبه‌شوندگان از سابقه‌ی ایجاد و مدیریت کانال و گروه‌های مذهبی مجازی برخوردار بودند و پیگیر اخبار در کانال‌های متنوع دینی و نشر افکار و عقاید خود در فضای مجازی بودند.

«قبلاً گروهی برای سخنان ماموستا ... داشتیم که در آنجا مدیر گروه بودم، من اکثر کانال‌هایم مذهبی هست» (کد ۲۲).

«دقیق نمی‌دانم ولی فراز و نشیب دارد میانگین حداقل چهار، پنج ساعت {در فضای مجازی فعالیت دارم}» (کد ۷).

«سعی کردم از همه افکار مطلع باشم و کانال‌هایشان را دنبال کنم همچنین کانال افکار مخالف خودم را هم دنبال می‌کنم که ببینم چه خبر است» (کد ۲۳).

۲-۴. سبک غذایی و شیوه مهمان‌داری

مُراد از هنجارهای مصرف، سبک غذایی (اولویت‌های خرید، علایق غذایی و شیوه مهمان‌داری) است. از داده‌های حاصل از مصاحبه، ۲۴۲ مفهوم، ۴۸ خرده‌مقوله و ۴ مقوله محوری به دست آمد.

جدول ۳. کدگذاری باز و محوری سبک غذایی و شیوه مهمان‌داری

مقوله محوری	واحد‌های معنایی
نیازهای اولیه به‌عنوان اولویت‌های هزینه‌ای	خوراک و پوشاک؛ اجاره مسکن؛ خرید کتاب به‌مثابه اولویت هزینه؛ اولویت فقرا؛ معیشت خانواده؛ خرید کتاب؛ خرید از همفکر و منصف؛ ارائه خدمت معیار خرید؛ خرید از افراد ملتزم به دین.
تنوع غذایی در عین ساده‌گرایی و تردید نسبت به غذاهای جدید	مصرف اکثر غذاها؛ مصرف کمتر غذاهای جدید؛ تمایل به پیتزایا گوشت حلال؛ مصرف حداقلی غذای جدید به دلیل ملاحظات بهداشتی؛ میل به خوراکی‌های سنتی؛ رفتن محدود به رستوران و کافی‌شاپ به جهت هنجارشکنی‌ها و شلوغی.
ساده‌زیستی در مهمان‌داری	مهمانی دادن و مهمانی رفتن؛ پرهیز از غذا خوردن در اماکن شلوغ و پرجمعیت؛ مخالفت با حضور در مراسمات غیرشرعی؛ عدم تمایل به عروسی به دلیل فضای ناشرعی؛ عدم مشروعیت جشن تولد؛ اختلاط در جمع خانوادگی؛ عدم اختلاط مهمان زن و مرد.
پرهیز غذایی فقه محور	توجه به شیوه ذبح در شهرهای اهل حق؛ احتیاط در مناطق غیرمسلمان؛ مصرف گوشت و مرغ مناطق مسلمان‌نشین؛ عدم مصرف گوشت ذابح غیرمسلمان؛ عدم تمایل به مصرف گوشت منجمد؛ مصرف مرغ کشتار روانسر به دلیل ذبح با دست؛ عدم مصرف مرغ کشتار روز با دستگاه؛ پرهیز از سوسیس و کالباس به جهت بهداشتی؛ پرهیز از غذاهای چرب؛ عدم استفاده از فراوری‌شده‌ها و کنسروبیجات.

نیازهای اولیه به‌عنوان اولویت‌های هزینه‌ای. بخش عمده درآمد مصاحبه‌شوندگان برای خورد و خوراک، مسکن و پوشاک صرف می‌شود. در کنار معیشت خانواده، بخشی از درآمد صرف خرید کتاب، کمک به فقرا و امور خیریه می‌شود.

«من چون درآمدم محدودیت خاصی داره برای خانواده مصرف می‌شه ولی سعی می‌کنم قسمتی از اون رو برای امور خیریه صرف کنم» (کد ۱۲).

«اولویت من خوراک، خریدن کتاب و پوشاک» (کد ۱۰).

«صرف کرایه‌خانه و خوراک می‌شود» (کد ۱۱).

تنوع غذایی در عین ساده‌گرایی و تردید نسبت به غذاهای جدید. مصاحبه‌شوندگان توجه و تأکید ویژه‌ای بر مصرف غذاهای سنتی و خانگی دارند. غذاهای جدید به دلیل فست فودی بودن، عدم رعایت نکات بهداشتی و شرعی در پخت آن و سازگار نبودن با طبع و میل لازم به اجتناب است و براین باورند که این نمونه‌های غذایی گاهی اوقات به صورت خانگی پخت شود. سلفی‌ها به دلیل فضا و جو حاکم بر محیط کافی شاپ و رستوران تمایلی به حضور در این اماکن ندارند.

«غذای جدید خیلی کم، بیشتر به این خاطر که سنتی نیستند و چون طریقه پختش را نمی‌بینم خیلی دوست ندارم. کافی شاپ هم رفتم ولی معذب هستم وقتی می‌رم. اما در رستوران به نسبت کافی شاپ کمتر معذب هستم» (کد ۸).

«رستوران رفتم ولی کافی شاپ چون جای جوان‌هاست یا مکانی برای نامزدها از نظر من جای خوبی برای خانواده نیست» (کد ۲۶).

ساده‌زیستی در مهمان‌داری. مهمانی دادن و مهمانی رفتن در میان سلفی‌ها نسبتاً زیاد است. جز با اقوام نزدیک و محرم، اختلاطی در میان آن‌ها رخ نمی‌دهد و از زنان و مردان در مکان‌های جدا پذیرایی می‌کنند. آن‌ها این امر را شرعی و به نوعی بازگشت به عرف و عادات صحیح ملت‌گرد خوانده‌اند. شرعیت ملاک و معیار اصلی شرکت آن‌ها در مراسم‌ها و جشن‌ها است. جشن‌های دیگر همانند تولد، سالگرد ازدواج و سایر مراسم‌هایی که در دین اسلام اصل و اساسی ندارند را حرام و غیرشرعی می‌دانند.

«مثل مردم عادی در مهمانی‌های اعضای درجه یک خانوادگی مختلط هستیم اما غیر خانوادگی جدا از هم می‌نشینیم و زنان به اتاق دیگر می‌روند» (کد ۱۰).

«جشن تولد و عروسی‌های مختلط حرامه، اما با سایر مهمانی‌ها که اختلاط نداره مشکلی ندارم» (کد ۲۴).

۴-۲. پرهیز غذایی فقه‌محور

سلفی‌ها در شهرها و مناطقی که اکثریت آن مسلمان و اهل قبله (اهل سنت و یا اهل تشیع) باشد از ذبیحه وی استفاده می‌کنند. در شهرهای اهل حق^۱ و همجوار با محل زندگی سلفی‌ها نسبت به ذبیحه‌های مردم غیرمسلمان نهایت احتیاط را رعایت کنند و در شهرهایی همانند کوزران، دالاهو و گهواره از مصرف گوشت و مرغ اجتناب می‌ورزند چراکه آن‌ها را کافر دانسته و نیز از اهل کتاب قرار نمی‌دهند. آن‌ها از مصرف گوشت‌های منجمد پرهیز می‌کنند. به دلیل استفاده از دستگاه و ادوات کارخانه‌ای در ذبح، از مصرف گوشت مرغ کشتار روز پرهیز می‌کنند.

«چون اکثر شهرها مسلمان هستند زیاد توجهی به ذبح شرعی ندارم ولی اگر در جای دیگر باشم قطعاً حساس هستم و اهمیت می‌دهم مثلاً ذبیحه اهل حق اصلاً خورده نمی‌شود» (کد ۱۸).
«مرغ کشتار روز رو جایز نمی‌دانم چون سبک ذبح کردنش شرعی نیست» (کد ۷).

۴-۳. سبک پوشش و آرایش

از دیگر ابعاد هنجارهای مصرف، اولویت خرید اتومبیل، وسایل منزل و همچنین نوع پوشش و شیوه آرایش می‌باشد. از متون به دست آمده بالغ بر ۱۵۹ مفهوم حاصل شد که پس از ترکیب مفاهیم، ۳۰ خرده مقوله و ۳ مقوله عمده به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۴. کدگذاری باز و محوری سبک پوشش و آرایش

مقوله محوری	واحد‌های معنایی
پرهیز از مصرف تظاهری	عدم تعویض وسایل در صورت کارایی؛ تعویض وسایل به مثابه اسراف؛ مخالفت با مدگرایی؛ اهمیت کیفیت و ماندگاری کالا؛ تمایل به ماشین مدل بالا به دلیل امنیت و رفاه نه پرستیژ؛ مهم نبودن نوع ماشین؛ سلامت اجتماعی و فرهنگی، آرام بودن و داشتن همسایه خوب شاخص انتخاب محل زندگی.
پوشش عرفی	پوشیدن لباس گردی به جای لباس ماموستایی؛ جافتادگی و شخصیت‌بخشی لباس گردی؛ محجبه و انگشت‌نما نبودن به مثابه ملاک پوشش زن؛ تنگ و نازک نبودن لباس؛ بلااشکال دانستن آشکار شدن گردی صورت و میج دست؛ عدم شباهت با پوشش خاص ادیان دیگر.
برتری آراستگی بر آرایش	انکار هفتگی؛ انکار سروصورت به دلیل تأثیر در دعوت و شخصیت‌بخشی؛ استفاده لازم‌آرایی بهداشتی مانند سواک، مسواک، عطر شامپو، ژل، کرم و روغن زیتون، تافت مو، ژیلت و موزر، حرام دانستن تراشیدن ریش.

۱. فرقه اهل حق، آمیزه‌ای از اندوخته‌های ادیان ایران باستان به انضمام اندیشه‌های متصوفه مسلمان است. در مورد منشأ این مسلک بین محققان اتفاق نظری وجود ندارد. مینورسکی، اهل حق را منشعب از مذهب شیعه می‌داند (سلطانی، ۱۳۷۱). اما به باور بیشتر پژوهشگران، عناصر ادیان آریایی و زرتشتی بیش از هر دین دیگری در اهل حق به چشم می‌خورد (صفی‌زاده، ۱۳۸۷).

پرهیز از مصرف تظاهری. تعویض وسایل منزل در نزد سلفی‌ها تنها در صورت ازکارافتادن و نداشتن کارایی معنا دارد. خرید وسایل غیرضروری و تعویض چند مدت یک‌بار کالاها، مصرفی، اسراف و مخالف با موازین اسلامی و ترویج مدگرایی تلقی می‌شود. آن‌ها برای برند و مارک کالاها اهمیتی قائل نیستند. در انتخاب محل زندگی به مختصات اجتماعی و فرهنگی، همسایگان خوب و حضور در محیطی خلوت و به دور از فساد اخلاقی توجه می‌نمایند. استفاده از وسیله نقلیه مدل بالا را در جهت نمایش پایگاه اجتماعی و پرستیژ اجتماعی امری ناپسند می‌دانند.

«الحمدالله ما عوضش نمی‌کنیم. خب من وقتی این فرش رو دارم چرا عوضش کنم مثلاً؟ می‌گن این کار مُده ولی من اهل مد نیستم» (کد ۲).

«خیر ولی دوست دارم در محیطی آرام باشم ولی اگر شرایط برام مهیا نشه وضعیت مالی خوبی نداشته باشم هرجایی باشه می‌شینم» (کد ۹).

«ماشین مدل بالا مهمه برام از آن جهت که کارایی بهتری دارند نه به خاطر کلاس و مقام» (کد ۱۴).

پوشش عرفی. سلفی‌ها از پوشش متعارف گردی (چوخه رانک) استفاده می‌کنند. ملاک برای پوشش همسران و سایر اعضای اناث خانواده، حجاب شرعی است که شامل پوشیدن چادر و در موارد معدود مانتوی بلند می‌شود. اکثر سلفی‌ها با بیرون بودن گردی صورت و مچ دست همسران مشکلی ندارند اما تعداد کمی از آن‌ها نیز با استدلال به وجود فتنه و فساد در شرایط امروز و همچنین میل باطنی خود، داشتن نقاب و دستکش را برای همسرانشان می‌پسندند.

«چوخه رانک چون چوخه رانک یک تیپ رسمی است دوست دارم، به نظر من لباسی مثل لباس عربی خوب نیست اصلاً چون لباس شهرت می‌شه... برای من یک لباس زیبا و متشخصانه‌ای است همین» (کد ۱۸).

«سایر پوشش‌ها را هم درست می‌دانم، ولی فقط چادر را برای همسر خودم قبول دارم مچ دست و گردی صورت مشکل ندارد که بیرون باشد» (کد ۱۹).

برتری آراستگی بر آرایش. مصاحبه‌شوندگان بر نظافت و بهداشت به مثابه مقوله مؤثرتر از آرایش اتفاق نظر دارند. آنکارا صورت را به عنوان یک عامل جذب در دعوت و دین‌داری و نشانه بهداشت فردی می‌دانند. آن‌ها از لوازم آرایشی نظیر کرم، عطر و مسواک استفاده می‌کنند. از کرم‌های محافظت‌کننده پوست و از سواک و مسواک برای بهداشت دهان و دندان و از عطر به عنوان خوشبوکننده و از روغن زیتون برای تقویت مو استفاده می‌کنند.

«اگر کسی با ظاهر ژولیده و ریش نامنظم و زننده ظاهر بشه، به نظر مردم نظافت و رعایت نکرده پس ظاهر فوق‌العاده مهمه حتی نسبت به درون هم تأثیر داره» (کد ۲۶).

«بله تروتمیز بودن ظاهر برایم مهم و بعد امر پیامبر خدا برای اصحاب هم همین‌طور بوده. کرم دست و صورت هم به خاطر حساسیت استفاده می‌کنم عطر زیادی هم استفاده می‌کنم و وسایل بهداشتی هم از ژیلت و موزر استفاده می‌کنم» (کد ۲۵).

۴-۴. مدیریت بدن

در این قسمت به موضع‌گیری نسبت به جراحی زیبایی، تناسب‌اندام و سلامت جسمی و فرزندآوری و تنظیم خانواده به عنوان مؤلفه‌های مدیریت بدن پرداخته می‌شود. از متون به دست آمده بالغ بر ۱۵۱ مفهوم حاصل شد که پس از ترکیب مفاهیم، ۲۰ خرده‌مقوله و ۴ مقوله عمده به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۵. کدگذاری باز و محوری مدیریت بدن

مقوله محوری	واحد‌های معنایی
تناسب‌اندام؛ بدن به‌مثابه رسانه	ورزش و توصیه به آن؛ داشتن وزن ثابت؛ کنترل تغذیه؛ تنظیم خواب برای تناسب‌اندام، اهمیت تناسب‌اندام؛ اهمیت تناسب‌اندام همسر.
جراحی زیبایی مشروط	حرام بودن جراحی زیبایی؛ حرام بودن خالکوبی و تاتو کردن؛ جراحی زیبایی مشروط به رفع عیب.
همنوایی با طب نوین	سلامتی؛ چکاب خانوادگی؛ بهداشت و تغذیه به عنوان سلامت جسمی؛ گردش و مطالعه به عنوان سلامت روحی
پیشگیری موقت و حرام بودن عقیم‌سازی	حرام بودن عقیم کردن دائمی؛ بلااشکال دانستن بارداری موقت؛ مضر بودن قرص ضدبارداری؛ مجاز بودن وسایل پیشگیری قرص و کاندوم؛ توافقی بودن پیشگیری از بارداری از جانب زوجین.
اجتناب از سقط جنین	ارجاع به رأی علما در صورت نقص جنین؛ اجتناب از سقط جنین؛ سقط جنین قبل از چهار ماه.

تناسب اندام؛ بدن به مثابه رسانه. سلفی‌ها به جسم انسان به مثابه امانت خدادادی می‌نگرند. آن‌ها برای حفظ این امانت و نمایش ظاهری زیبا به عنوان بستری برای ترویج باورها به تناسب اندام، ورزش، تنظیم خواب، رژیم غذایی و کنترل تغذیه می‌پردازند. با اذعان به عدم حساسیت در رابطه با تناسب اندام همسران، اما چاقی یا لاغری مفرط آن‌ها را به دلیل نداشتن جلوه‌ای زیبا و اخلال در انجام امور عبادی و خانواده مهم می‌دانند با این حال میل به صحبت کمتری در این زمینه داشتند.

«بله مهمه ورزش می‌کنم فوتبال می‌رم با دوستان کوهنوردی می‌رم... تناسب اندام همسر برام مهمه و توصیه می‌کنم که نسبت به بدن خودش حساس باشه اما نه طوری که دغدغه بشه براش» (کد ۳).

«دوست دارم (همسر) نه این قدر چاق و زنده باشد نه خیلی لاغر باشد که نتواند به اعمال عبادی پردازد» (کد ۱۳).

جراحی زیبایی مشروط. از منظر سلفی‌ها، عمل زیبایی در صورت عدم مخالفت با شرع و انجام آن به دلایلی مانند رفع عیب، تجویز پزشک و یا بازسازی حالت اولیه عضو جایز است و انجام جراحی بدون دلیل شرعی را تغییر خلقت و حرام می‌دانند. آن‌ها تاتو و خالکوبی را نیز ناشایست و ناپسند می‌دانند و انجام آن را حرام و ناشرعی می‌دانند.

«جراحی زیبایی اگر بدون دلیل و فقط به خاطر همراه شدن با مد روز باشد و ضرورت نباشد جایز نیست و آنرا انجام نخواهم داد و به کسی توصیه نمی‌کنم اما اگر برای رفع عیب باشد به نظرم اشکالی ندارد ولی اگر بی دلیل باشد تغییر خلقت است و از نگاه علماء حرام است» (کد ۱۰).

«خالکوبی و تاتو کردن هم شرعاً لعنت شده و جایز نیست» (کد ۱۶).

همنویایی با طب نوین. سلامتی برای سلفی‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است تا جایی که آن‌ها در دعا و اذکار بعد از ایمان، سلامتی را از خداوند خواستارند. اگرچه توجه ویژه‌ای به سنت نبوی، که طب سنتی را نیز شامل می‌شود، دارند اما این به معنای کناره‌گیری از طب نوین نیست. به باور آن‌ها، چکاپ پزشکی همانا پیشگیری قبل از درمان است و انجام آن را ضروری می‌بینند.

«بسیار زیاد، تا جایی که همواره از خداوند طلب عافیت و سلامتی می‌کنم و بابت آن شکرگزار هستم» (کد ۱۰).

«بله مشکلی { با چکاپ } ندارم و پیش آمده که انجام هم بدیم» (کد ۱۷).

«بله یکی دوباری هم چکاپ انجام دادم ولی وقت معینی را مقرر نکرده‌ام برای مراجعه. مردم این منطقه التزامی به چکاپ در وقت معین ندارند» (کد ۱۹).

پیشگیری موقت و حرام بودن عقیم‌سازی. هرچند مصاحبه‌شوندگان کثرت فرزند را امری پسندیده و از سفارشات پیامبر اسلام دانسته‌اند اما به منظور تنظیم خانواده، استراحت و مراقبت از همسر و همچنین امکان نقص در روند رشد تربیتی فرزند، پیشگیری موقت از بارداری را بلااشکال می‌دانند. ضمن تأکید بر پیشگیری طبیعی، با توجه به مضرات قرص ضدبارداری در ناباروری زنان و ایجاد کیست تخمدان و مشکلات دستگاه رحم زنان معتقدند که باید در استفاده از آن محتاط بود و در صورت توان از آن پرهیز نمود. آن‌ها بر حرام بودن عقیم‌سازی دائمی اتفاق نظر دارند و عمل وازکتومی بدون دلیل شرعی را حرام و ناجایز می‌دانند.

«من خودم دوست دارم که بچه زیادی داشته باشم ولی چون در این دور و زمان کمی تربیت ضعیف شده و جامعه هم همراه شده اگر کسی پیشگیری کنه مخالفتی باهاش ندارم، عقیم کردن دائمی اشتباهه چون مخالف سنت پیامبره» (کد ۶).

«عقیم کردن ابدی هم اشتباه و هم مرفوضه، هم شرعاً و هم عرفاً اما دارو مثل اون قرص مشهور چون رحم رو ضخیم‌تر می‌کنه ضرر داره { حرام نیست }» (کد ۱۴)

اجتناب از سقط جنین. در خصوص سقط جنین در نزد مصاحبه‌شوندگان سه روایت وجود داشت: دسته اول، کسانی بودند که در صورت رسیدن به یقین و یا ظن قوی توسط پزشکان مجرب درباره نقص عضو فاحش، عقب‌ماندگی ذهنی و یا دارا بودن بیماری نادر بر اساس رأی علما مبنی بر جواز سقط جنین زیر چهار ماه به دلیل عدم حضور روح در بدن نوزاد حاضر به سقط جنین بودند. این روایت نزد سلفی‌ها ارجحیت داشت. دسته دوم، به دلیل اختلافی بودن جواز سقط جنین و رغبت درونی بر اجتناب از این اقدام و ترس از آلوده شدن به گناه و معصیت، در این باره مردد بودند. دسته سوم، نظر به حالات روحی و معنوی،

در هیچ شرایطی قائل به سقط جنین نبوده و آنرا به مثابه آزمایشی از جانب خداوند می بینند که باید بر آن صبر نمود و به خداوند توکل کرد.

«به رأی علما شرع ارجاع می دم می پرسم که این کار شرعی است یا نه اولاً آگه بچه سالم باشه انجام نمی دم چون این مسئله اینقدر هولناک نیست که توانایی اش رو نداشته باشیم اما اگر بچه ناقص باشه تابع شرع هستم آگه جواز دادن که هیچ، آگه ندادن صبر می کنم و اجر می برم» (کد ۱).

«راستش من سقط کردن خیلی برام سخت است چون امکان داره مورد آزمایش قرار گرفتن از جانب خدا باشه و شاید خدا بخواد این بنده خودش رو آزمایش کنه اما اگر جان نگرفته باشه دیدگاه بعضی از علما اینه که می گن مشکلی نداره» (کد ۱۳).

۴-۵. چیدمان منزل

این بخش شرایط چیدمان و دکوراسیون منزل و رویکرد نسبت به این عمل و اولویت یابی خرید وسایل به عنوان اجزاء هنجارهای مصرف را شامل می شود. از متون به دست آمده بالغ بر ۱۳۵ مفهوم حاصل شد که پس از ترکیب مفاهیم، ۲۰ خرده مقوله و ۲ مقوله عمده به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۶. کدگذاری باز و محوری چیدمان منزل

مقوله محوری	واحد‌های معنایی
ترجیح ابعاد کارکردی بر زیبایی شناختی در چیدمان منزل	بها دادن به چیدمان منزل در حد اعتدال؛ پرهیز از تجملات؛ بی تفاوتی به مد روز؛ تزئین وسایل منزل؛ نگهداری گل های خانگی؛ سادگی منزل؛ عدم نصب تابلو در منزل؛ حرام دانستن نصب عکس ذی روح؛ نصب تابلوی منظره، آیات قرآن و شعر.
کالاهای فرهنگی و سرمایه فرهنگی عینیت یافته در اولویت وسایل ضروری منزل	استفاده شغلی، آموزشی و تبلیغی از کامپیوتر؛ کتاب روانشناسی، فلسفه، جامعه شناسی و ادبی در کتابخانه شخصی؛ کتاب فکری، دینی، سیاسی، انگیزشی در کتابخانه شخصی؛ وجود کتب، اجتماعی و روانشناسی در کتابخانه شخصی؛ مطالعه مکاتب غربی؛ افسانه ای دانستن رمان و اتلاف وقت.

ترجیح ابعاد کارکردی بر زیبایی شناختی در چیدمان منزل. سلفی ها پرداختن به تزئین و چیدمان منزل را در حد متعارف طبیعی می پندارند. آن ها علاقه ای به تجمل گرایی نداشته و از وسایلی که صرفاً جنبه زیبایی و هنری دارد پرهیز نموده اند. نصب تابلوهای ذی روح مانند

عکس یا نقاشی انسان و حیوان به دلیل جاندار بودن این موجودات و توصیه شرع به پرهیز از نصب چنین آثاری در منزل و سایر اماکن، را حرام و غیرشرعی می‌دانند و از آن اجتناب می‌ورزند.

«از تجملات زیاد خوشم نیامد، خودم برام فرقی نداره در چه لیوانی آب بخورم. من خودم با همسر قبلیم و با این همسر هم از مد پیروی نکردیم و من تا وسیله‌ای از بین نره عوض نکردم» (کد ۲).

«نخیر؛ عکس را هم اجازه نمی‌دهم چون نهی شده و جایز نیست اما عکس طبیعت و آیه قران مشکلی ندارم» (کد ۱۳).

«تابلو { نداریم، عکس جاندار باشه حرام هست» (کد ۱۷).

کالاهای فرهنگی و سرمایه فرهنگی عینیت یافته در اولویت وسایل ضروری منزل. سلفی‌ها ضمن آشنایی با کامپیوتر، لب‌تاب، تلفن همراه و برنامه‌های رایانه‌ای، از این وسایل به‌عنوان ملزومات خانه و خانواده نام می‌برند و از آن‌ها برای مطالعه، برنامه‌نویسی، انجام امور شغلی و درسی و حضور در شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. اکثر مصاحبه‌شوندگان کتابخانه شخصی داشتند و کتاب‌هایی با موضوع عقیده، فقه، تفسیر و حدیث در کتابخانه آن‌ها موجود بود. در کنار گرایش دینی، به موضوعات فرعی و تخصصی مربوط به رشته تحصیلی یا مسائل موردعلاقه نیز می‌پردازند.

«از لب‌تاب به‌منظور امور درسی، مشاهده مستندات و ایجاد فایل‌های صوتی تصویری استفاده می‌کنم» (کد ۲۳).

«کتابخانه‌بله دارم. همه جوانب رو مطالعه می‌کنم، بالأخص در این دوران مکاتب فکری غربی» (کد ۱۴).

۴-۶. مصرف فرهنگی

این بخش به مصرف فرهنگی (نحوه و میزان استفاده از اینترنت، ماهواره و شبکه‌های داخلی) و موضوع فیلترینگ فضای مجازی معطوف است. از متون به‌دست آمده بالغ بر ۱۸۷ مفهوم حاصل شد که پس از ترکیب مفاهیم، ۲۸ خرده مقوله و ۴ مقوله عمده به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۷. کدگذاری باز و محوری مصرف فرهنگی

مقوله محوری	واحد‌های معنایی
اینترنت و تثبیت هویت دینی	اینترنت برای تحقیق و پژوهش، مسائل کاری، فعالیت دینی، آگاهی از اخبار و جریانات روز جامعه؛ تماشای فیلم و کلیپ دینی؛ استفاده از واتساپ، اینستاگرام، تلگرام، فیسبوک؛ درج کلیپ در توئیتر.
تصدیق دوگانه خیر و شر در استفاده از وسایل	بهره‌مندی صحیح از ماهواره؛ تأثیرگذاری منفی ماهواره؛ شر بیشتر ماهواره؛ استفاده حداقلی از ماهواره؛ پیگیری کانال‌های خبری کردی (روداو، k24، آموزگاری)، مذهبی (کلمه)؛ مشاهده بی‌بی‌سی، صدای امریکا، الجزیره و العربی.
عدم یگانگی هویتی با شبکه داخلی	عدم استفاده از شبکه‌های داخلی؛ مناسبت شبکه‌های داخلی برای کودکان؛ ضرورت اجتناب از جوانب منفی شبکه‌های داخلی مانند عقیده؛ پیگیری اخبار با وجود وعده‌های دروغین بسیار از شبکه داخلی.
فیلترینگ هدفمند	فیلتر هدفمند؛ فرهنگ‌سازی استفاده از شبکه‌های اجتماعی؛ مخالفت با فیلتر به دلیل اهداف سیاسی و مصالح حکومت نه اخلاقیات جامعه؛ فیلتر نمودن کانال‌های فان، مستهجن، قمار.

اینترنت، تثبیت‌کننده هویت دینی. مصاحبه‌شوندگان از فضای مجازی برای پژوهش و آموزش و پیگیری اخبار و مسائل روز بهره می‌گیرند. وجه مشترک مصرف، محوریت دین است و از تلگرام و اینستاگرام به مثابه شبکه‌های اجتماعی کاربردی استفاده می‌نمایند. میانگین حجم اینترنت مصرفی خود را ۲۰ گیگابایت در ماه اعلام نمودند که بیشتر صرف تدریس و تعلیم، شامل تشکیل کلاس‌های آنلاین و حجره‌های مجازی، دعوت و تبلیغ، تألیف و ترجمه و دستیابی به تألیفاتی که نشر و توزیع آن‌ها ممنوع بوده و این فضا را در جهت تثبیت و تقویت هویت دینی خود به‌کارگیرند.

«یک گروه دارم که مدیر گروه هستم و در آن گروه کتاب‌های عربی مطالعه می‌کنیم. یک گروه دیگه‌ای داریم که من فقط ۱۵ تا کتاب دانلود کردم و فرستادم تهران که چاپ بشه برامون. ۷۰ درصد وقت فعالیت دینی من در فضای مجازیه چون هم در وقت صرفه‌جویی می‌کنه و هم مردم کمتر رجوع حقیقی می‌کنن» (کد ۲۴).

«بله زیاد استفاده می‌کنم؛ تقریباً در ماه بیشتر از ۲۰ گیگ استفاده می‌کنم به‌منظور خواندن کتاب، رصد شبکه‌های اجتماعی مانند توئیتر و اینستاگرام و تلگرام و در توئیتر کلیپ‌های خودم را می‌گذارم و چشم به راهم که خبری از امریکا، عراق و افغانستان درز کند. در فیسبوک و اینستاگرام هم مطالب دینی را درج می‌کنم و از گوگل برای دانلود کتاب استفاده می‌کنم» (کد ۱۶).

تصدیق دوگانه خیر و شر در استفاده از ماهواره و سایر رسانه‌ها. از منظر سلفی‌ها ماهواره ابزاری است که هم می‌توان از آن برای نیل به خیر و هم در راه گناه و معصیت بهره گرفت. ماهواره منفعت بیشتری دارد اما نمی‌توان از ضرر و زیان‌های آن چشم پوشید. آن‌ها از ماهواره برای کسب آگاهی و اطلاع از اخبار و دیدن برنامه‌ها و شبکه‌های خبری، مذهبی و سیاسی استفاده می‌کنند. سلفی‌ها برای پیگیری موضوعات مذهبی به شبکه‌های فارسی‌زبان کلمه و وصال حق، و کانال‌های مذهبی کُردزبان پیام، آموزگاری و برای پیگیری اخبار به شبکه‌های بی‌بی‌سی و صدای آمریکا و کانال‌های خبری روداو و K24 و کُردستان رجوع می‌کنند. کانال‌های الجزیره، العربیه، صفا و العربی به‌عنوان کانال‌های خبری عربی‌زبان و مشاهده برنامه‌های دینی و مذهبی خارج از کشور به دلیل تسلط بر زبان عربی مورد توجه سلفی‌ها قرار دارد.

«برای استفاده از هر وسیله‌ای چه ماهواره و چه گوشی این حرف {چاقوی دو لبه بودن} صدق می‌کند. پس هم خیر دارد هم شر» (کد ۱۵).

«بله ماهواره استفاده می‌کنم از کانال‌های صفا، وصال و بعد کانال‌های کردی به‌خصوص اسلامی‌ها مثل آموزگاری و برنامه عدنان العرعور رو هم دنبال می‌کنم» (کد ۱۳).

شبکه‌های داخلی و اختلال در بازنمایی. اکثر قریب به اتفاق سلفی‌ها از شبکه‌های تلویزیونی جمهوری اسلامی استفاده نمی‌کنند. آن‌ها وجود موضوعاتی نظیر تبلیغات سوء، تعلیمات ناپسند، عقاید انحرافی، کذب و تزویر را عامل دور شدن و در حاشیه قرار دادن تلویزیون داخلی اعلام کرده‌اند و به دلیل عدم بازنمایی هویت دینی خود از شبکه‌های داخلی فاصله گرفته‌اند.

«نه بابا (می‌خندد) فقط فوتبالشون رو نگاه می‌کنم بذار ناراحت نشن» (کد ۲۵).

«اعتقادی بهش ندارم و معتقدم برنامه‌های صدا و سیما تزویر و کذب و ساخته و پرداخته دولته» (کد ۱۴)

«من اصلاً برنامه ایران را نگاه نمی‌کنم» (کد ۵).

فیلترینگ هدفمند. سلفی‌ها بر فیلترینگ هدفمند تأکید می‌کنند. به‌زعم آن‌ها، با فیلتر محتوای ضد اخلاقی و هنجارشکنی‌های موجود در شبکه‌های اجتماعی و گردش آزاد

اطلاعات، راه برای استفاده صحیح از شبکه‌های اجتماعی باز می‌شود. آن‌ها در جهت کمک به تسریع این روند بر اهمیت فرهنگ‌سازی تأکید می‌کنند.

«شاید بگم البته بعضی از شبکه‌های اجتماعی الان به خاطر مسائل سیاسی فیلتر می‌شن اما اگر به خاطر مسائل اخلاقی فیلتر بشه مشکلی با فیلتر شدنش ندارم» (کد ۳).

«اگر دست من باشد من فرهنگ‌سازی می‌کنم البته قطعاً بعضی شبکه‌ها رو فیلتر می‌کنم و شاید در حدی باشد که به مجازات فیزیکی افرادی که روح و روان دیانت مردم را از بین می‌برند متوسل شوم» (کد ۷).

۴-۷. مصرف هنری

در این بخش به مصرف هنری (موسیقی، فیلم و سینما) و یادگیری زبان‌های خارجی پرداخته می‌شود. از متون به دست آمده بالغ بر ۲۴۱ مفهوم حاصل شد که پس از ترکیب مفاهیم، ۲۵ خرده مقوله و ۲ مقوله عمده به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۸. کدگذاری باز و محوری مصرف هنری

مقوله محوری	واحد‌های معنایی
تجانب از مصرف هنری	نرفتن به سینما به دلیل جایز نبودن اختلاط، اتلاف وقت؛ جو حاکم بر سینما، نبود محتوای مفید؛ عدم مشاهده فیلم؛ علاقه‌مندی به فیلم‌های مستند؛ سرگرم نشدن به فیلم و ترجیح اشتغال به امور مفیدتر؛ مشاهده فیلم‌های موردی و هدف‌دار؛ دیدن فیلم‌های با ژانر تاریخی؛ جهت‌دهی به افکار عموم در راستای منافع خود؛ داشتن جانب تخریبی و تحریفی در نمایش سلفیت؛ حرام دانستن آلات موسیقی؛ حرام بودن موسیقی؛ علاقه به آوازهای محلی؛ گوش دادن به سرودهای اسلامی بدون موسیقی؛ عدم اجازه به شرکت فرزند در کلاس موسیقی.
چندزبانگی و استقبال از آن	تسلط بر زبان‌های کردی، فارسی و عربی؛ اولویت یادگیری زبان عربی؛ توصیه به یادگیری زبان‌های خارجی؛ هدف‌دار بودن یادگیری زبان‌های خارجی.

تجانب از مصرف هنری (فیلم، سینما و موسیقی). سلفی‌ها به دلیل فضای نامناسب سالن‌ها، بی‌محتوایی فیلم‌ها، نداشتن منفعت و اختلاط در این اماکن از رفتن به سینما اجتناب می‌کنند. احتیاط در مشاهده فیلم و سریال به دلیل تأثیرات اخلاقی و عقیدتی و جایز نبودن مشاهده صحنه‌های تحریک‌آمیز است. آن‌ها از تولیدات رسانه‌ای غرب به جهت بازنمایی منفی و دهشتناک از اسلام و برجسته‌سازی خشونت در فیلم‌ها و سریال‌ها انتقاد می‌کردند. آن‌ها با

موسیقی و ابزار موسیقی به دلیل تحریم آن از جانب شرع ارتباطی برقرار نمی‌کنند و به‌هیچ‌وجه حاضر به شرکت فرزندانشان در کلاس‌های موسیقی و یادگیری آن نیستند.

«نخیر {سینما نمی‌رم} به خاطر جو سینما مثلاً یکی از علت‌هاش اختلاط است» (کد ۸).
«در سینما اسلام واقعی را نشان نمی‌دهد و فقط تند و خشن بودن این فکر را در نظر گرفته‌اند که بله آن‌ها تدررو و خشن هستند و انسان‌های خوبی نیستند و اصلاً به خود فکر پرداخته نمی‌شود» (کد ۲۰).

چندزبانگی و استقبال از آن. سلفی‌ها تمایل بسیاری به یادگیری زبان‌های خارجی دارند. علاوه بر زبان‌گردی و فارسی بر یادگیری زبان عربی به‌عنوان زبان دین و زبان انگلیسی به‌عنوان زبان بین‌المللی تأکید می‌کنند. آن‌ها یادگیری زبان‌های خارجی را به دیگران توصیه نموده ولی در ثبت نام فرزندان به زبان عربی اولویت می‌دهند.

«کوردی، فارسی و عربی. خیلی خوبه زبان‌های خارجی هم بلد باشی، بله توصیه می‌کنم ولی اولویت بندی می‌کنم برایش. خانمم می‌تونه انگلیسی صحبت کنه، عربی در اولویته چون زبان دینمه» (کد ۲۴).

«شیرین زبان فارسی را توصیه می‌کنم چون ما در کشور فارسی زبان زندگی می‌کنیم بعد از آن زبان عربی که زبان دین من است و زبان انگلیسی چون یک زبان جهانی است» (کد ۲۳).

۴-۸. مختصات سبک زندگی سلفی‌ها

نظر به گستره فکر سلفیت و با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده، سبک زندگی سلفی‌های مورد مطالعه، ماهیت «جهادی»، «بازگشت به سنت» و «مقاومت» دارد.

سبک زندگی جهادی. افراد مورد مطالعه خود را در چارچوب سلفی جهادی معرفی می‌نمایند. آن‌ها، سلفیت مدخلی (هم‌نوا با حکومت‌های وقت) را به دور از راه و روش سلف صالح و پیشگامان پیشتاز می‌دانند و بر این باورند که شایسته نیست جهاد را به دلایل غیر شرعی تعطیل نمود. این دسته از افراد برای تحکیم شریعت الهی تلاش می‌کنند و مبارزه مسلحانه علیه حکومت‌های وقت در کشورهای عمدتاً مسلمان را جهاد می‌نامند. آن‌ها گروه‌های جهادی را فارغ از گرایشات فکری، مجاهد خوانده و ضمن بیعت به حمایت از آنها می‌پردازند.

پیروان این اندیشه هیچ یک از حکومت‌های فعلی را حکومت اسلامی ندانسته و نبرد مسلمانان علیه استعمارگران و ظالمان را نبرد حق علیه باطل می‌دانند و از مجاری مختلف حمایتی-تبلیغی، مالی و اعزام نفرات دین خود را ادا می‌کنند. با اینکه بیشتر سلفی‌های مورد پژوهش، خود را با هویت جهادی معرفی نموده‌اند اما این بدان معنا نیست که با قرار گرفتن در یک سنخ، دیگر هویت‌های مقاومتی و سنتی را وانهاده باشند. غالب پیروان سلفیت در مناطق گردنشین ایران را می‌توان سلفی‌های جهادی نامید و حضور بسیاری از جوانان سلفی در جنگ‌های سوریه و عراق و عضویت در گروه‌های القاعده، هیئت تحریر الشام، حرکت مهاجرین اهل سنت کردستان ایران دال بر این مدعاست.

سلفی‌های جهادی، قائل به وجود دو نوع «جهاد دفع» و «جهاد طلب» هستند. «جهاد دفع»، ناظر بر رفع ظلم و ستم تحمیلی و «جهاد طلب»، معطوف به نشر و گسترش سلطه دین در سایر نقاط بنا بر ظروف مکان و زمان و چگونگی برپایی جهاد است. به زعم آن‌ها، برای آغاز جهاد باید از جهاد حزبی و گروهی دست کشید و با آگاهی بخشی و تقویت روحیه جهادی به سمت جهاد امتی حرکت کرد.

سبک زندگی بازگشت به سنت. در میان جریان‌های مذهبی موجود در کردستان ایران، سلفیت به مثابه گفتمانی رادیکال و سنت‌گرا در برابر سایر گفتمان‌های نوگرا قرار می‌گیرد. دیدگاه این طیف فکری نسبت به بسیاری از ابعاد سبک زندگی مدرن (نظیر پوشش، آرایش، مدیریت بدن، مصرف هنری و فرهنگی) متفاوت و دارای تمایزات جدی است که شرح هنجارهای مصرف این تیپ فکری قرابت زیادی با بینش «بازگشت به سنت» دارد.

سبک زندگی بازگشت به سنت، بنابر اصل درک قرآن و سنت، هر راه و روشی از زندگی را که تطابقی مستند با زندگی سلف صالح نداشته باشد مردود می‌داند. این امر تناقضی با استفاده از تکنولوژی روز ندارد و آنچه را از علوم مختلف، ادبیات، هنر و... که اصحاب پیامبر و (خیر القرون) مسلمانان را از استفاده و به کارگیری آن برحذر داشته و نسبت به آن هشدار داده باشند کنار گذاشته و از آن دوری می‌جویند. سلفی‌ها، سبک زندگی پیشگامان پارسا را با تمام سادگی و تنش‌های موجود در آن با زندگی امروزی را در پیش گرفته‌اند و از دریچه بینش آن‌ها به قضایا می‌نگرند.

سبک زندگی مقاومت. قائلین به تفکرات غیراسلامی و مسلمانانی که منهجی غیر از قرآن و سنت به فهم سلف صالح را در پیش گرفته‌اند، در دایره «دیگری» سلفیت قرار دارند. پیروان سلفیت، اسلام را کامل‌ترین برنامه برای پیشبرد امور بشر می‌دانند. از منظر آن‌ها، هرگونه مزایا، فرصت و خصایل نیکو، که در سایر ادیان وجود دارد، نمونه‌ی اعلای آن در اسلام موجود است و از آنجا که فرهنگ غرب در پی سلطه و ترویج ارزش‌های خود است، تفکر سلفیت در تدافعی‌ترین حالت ممکن نسبت به آن قرار دارد. اصلی‌ترین محور این تقابل حکومت‌داری مبتنی بر دموکراسی در این دولت‌ها است. آن‌ها قانون‌گذاری دموکراسی به معنای حکومت مردم بر مردم به جای اعمال قانون اسلام را کفر تلقی می‌کنند و به مبارزه با گسترش این نوع حکومت‌داری در کشورهای اسلامی پرداخته و خواهان برپایی حکومت مبتنی بر شریعت اسلام هستند. سلفی‌ها با ناقص پنداشتن فرهنگ غرب، قائل به رویارویی با تمام مظاهر ضد اسلامی آن بوده و این تقابل می‌تواند به تقابل نظامی یا فرهنگی تبدیل شود. سلفی‌ها بار بار افکار فمینیستی، ناسیونالیستی، مارکسیستی و... بر این باورند که این افکار هر یک با حمایت از بخشی از جامعه در حق عده‌ای دیگر ظلم و اجحاف روا داشته‌اند.

۵. نتیجه‌گیری

سلفیت با اتخاذ رویکردی سنت‌گرایانه در جامعه‌ی اهل سنت گُردستان، غیریت‌سازی و دیگری‌ستیزی و مقابله معرفتی و عملی با مظاهر سبک زندگی‌های موجود و مقابله با خوانش سایر جریانات مذهبی اهل سنت در موضوعات مختلف از جمله دعوت، سیاست و تمایزات جنسیتی به یکی از منابع هویت‌ساز در مناطق گُردنشین بدل گشته است. این تفکر با گسترش در منطقه، سبک زندگی و بینش جدیدی را عرضه نموده است. واکاوی سبک زندگی سلفی‌ها در غرب ایران و به‌ویژه در یکی از پایگاه‌های فعال این تفکر، نشانه‌های معرفتی بسیطی را به‌دست می‌دهد که سنگ محک جمیع ابعاد زندگی آن‌ها و منبع اعتقادی‌شان، یعنی کتاب و سنت، است.

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های سبک زندگی، تجارب فراغتی است. این نحله نسبت به امر فراغت متعارف - که مشغول شدن به کارناوال‌ها، جشن‌ها، مناسبت‌ها، سرگرم شدن با

جنبه‌های مختلف هنر و... آنها را دلبسته لذت‌های دنیوی و فاصله گرفتن از امور عبادی و تلاش در جهت سعادت و رستگاری بشر می‌کند - به شدت واکنش نشان داده و آن را خلاف اهداف خلقت بشر می‌دانند. با نگاهی به دیدگاه مصاحبه‌شوندگان در زمینه‌های مختلف مانند جهاد، خشونت، مختصات دولت اسلامی، تحمیل افکار و... می‌توان گفت که سلفی‌ها در صدد یافتن هویت گم‌شده خود در عصر مدرن هستند. آن‌ها دلیل خود برای اقدام به جهاد را داشتن بدیل برای مدرنیسم می‌دانند. سلفی‌ها، دستاوردهای عملی مدرنیسم مانند فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی را انکار نمی‌کنند و با استفاده از همین فناوری‌ها به نشر عقاید و باورهای خود می‌پردازند. اسراف و راحت‌طلبی برای سلفی‌ها امری مذموم و نکوهیده است؛ با این وصف، خود را از غرق شدن در کسب تنعم و مادیات بر حذر نموده و بر قناعت و ساده‌زیستی پافشاری می‌کنند. نکته قابل تأمل آن است که محرک فعالیت‌های این نحله را نمی‌توان به ضعف و دشواری‌های اقتصادی تقلیل داد.

هنجارهای مصرف، بازنمای تمایز نمادین سلفی‌ها است. سلفی‌ها با پرهیز از اختلاط در میهمانی‌ها و داشتن سیمای اسلامی به همراه پوشش عرفی جامعه و حجاب کامل زنانه، و پرهیز از پوشش‌های نامتعارف برای مردان، سبک ویژه‌ای برای خود اختیار کرده‌اند. زیستن در قالب سنتی از ویژگی‌های بارز سلفیت است و بر تنوع غذایی در عین ساده‌گرایی، مصرف زیستی و کارکردی و پرهیز از مصرف تظاهری و برتری آراستگی بر آرایش تأکید می‌کنند.

سلفی‌ها یگانه راه حقیقت را در اسلام می‌بینند و صراط مستقیم را در رادیکالیسم اسلامی می‌جویند. با توجه به این که بنیادگرایی اسلامی در برابر مدرنیته قرار گرفته و مدعی یک آلترناتیو است، طبیعی است که خصصیت‌ها و ویژگی‌هایی از تمایز، سنت و سبک زندگی سنتی در میان آن‌ها برجسته شود. البته سبک زندگی همان‌گونه که سو بل اشاره می‌کند در مصرف‌گرایی خلاصه نمی‌شود؛ زیرا مصرف‌گرایی صرفاً ثروت مادی افراد را بیان می‌کند اما سبک زندگی در چارچوب تعامل بین افراد و معنایی که در این تعامل رد و بدل می‌شود ظهور می‌یابد (کرایکامپ و نیوبرتا، ۲۰۰۰، ۹۵). در این مقاله، نمونه‌هایی از این تبادل معانی مانند موضع‌گیری نسبت به وام و بهره بانکی، تأکید بر فیلترینگ هدفمند،

تجانب از مصرف هنری، عقیم‌سازی و اولویت‌بندی‌های خاص آنان در مسائل عدیده به دست آمده است.

همسو با دیدگاه مارتی (۱۹۸۸) و اسپوزیتو (۱۹۹۲) که تفسیر جنبش‌های بنیادگرا به مثابه واکنشی در برابر مشکلات اقتصادی - اجتماعی را تقلیل‌گرایانه می‌دانند، سبک زندگی و نظام معنایی سلفیت در میدان مورد مطالعه را نمی‌توان تنها به واسطه نظریات محرومیت اقتصادی و اجتماعی تبیین نمود. سلفی‌ها وضعیت اقتصادی و معیشتی را عاملی غیر مؤثر در گرایش به سلفیت خوانده‌اند و کمتر خود را دلبسته امور دنیایی نموده و ساده‌زیستی و قناعت را عبادت می‌دانند.

فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران

۱۱۸

دوره ۱۵، شماره ۴
زمستان ۱۴۰۱
پیاپی ۶۰

منابع

- بقالی، هاوژین (۱۳۸۹). بررسی سازوکارهای تأثیرگذار دین بر هویت اجتماعی کردها: مطالعه موردی سلفیسم در کردستان (پایان نامه کارشناسی ارشد)، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه الزهرا.
- سراجزاده، سیدحسین، شریعتی، سارا؛ و صفری، کیهان (۱۳۹۵). چالش های زیست دینی: مورد مطالعه جوانان شهر سنندج. *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۵۲، ۹۶-۱۲۰.
- بیانی، فرهاد؛ و سراجزاده، سیدحسین (۱۴۰۰). در جست‌وجوی رستگاری: تبیین جامعه‌شناختی بنیادگرایی اسلامی در کردستان ایران. *دو فصلنامه مسائل اجتماعی ایران*، ۱۲(۲)، ۳۳-۹.
- اعتمادالسلطنه، محمدحسن بن‌علی؛ کردستانی، سعید؛ و مینورسکی، ولادیمیر فنودوروویچ (۱۳۷۸). سه گفتار تحقیقی در آیین اهل حق (مترجم: محمدعلی سلطانی و مریم بانو رزایان). تهران: سها.
- شرابی، هشام (۱۳۶۸). روشنفکران عرب و غرب: سال‌های تک‌وین ۱۸۷۵-۱۹۱۴ (مترجم: عبدالرحمن عالم). تهران: وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- صفی‌زاده، صدیق (۱۳۸۷). اهل حق، پیران و مشاهیر. تهران: حروفیه.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵). تجدد و تشخیص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید (مترجم: ناصر موفقیان). تهران: نی.
- نولته، ارنست (۱۴۰۰). اسلام‌گرایی سومین جنبش مقاومت رادیکال (مترجم: مهدی تدینی). تهران: ثالث.
- هریوت، پیتر (۱۴۰۰). بنیادگرایی دینی: جهانی، محلی، شخصی (مترجم: محمد رزاقی). تهران: نگاه معاصر.
- یورگنز میر، مارک (۱۳۹۹). تروریسم در اندیشه یکتاپرستی: افزایش جهانی خشونت مذهبی (مترجم: مجید موحد و محمود علیگو). تهران: تیسرا.
- Barber, B. (1996). *Jihad versus Mcworld: How globalism and tribalism are reshaping the world*. New York: Ballantine Books.
- Bayani, F., & Serajzadeh, S. H. (2021). Islamic fundamentalism as a lifestyle? a sociological study of Islamic fundamentalism among Sunni Kurds of Iran. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 1-19. doi: 10.1080/13530194.2021.1937517
- Severin, W. J., & Tankard, J.W. (1381). *Communication theories: origins, methods, and uses in the mass media* (A. Dehghan, Trans.). Tehran, Iran: University of Tehran.
- Bischooping, K., & Gazso, A. (2016). *Analyzing talk in the social sciences narrative, conversation and discourse strategies*. SAGE. doi: 10.4135/9781473965454

- Edgar, A., & Sedgwick, P. (Eds.). (1999). *Key concepts in cultural theory* (1st ed.). Routledge. doi: 10.4324/9780203981849
- Egerton, F. (2011). *Jihad in the West: The Rise of Militant Salafism*. Nova Scotia: Cambridge.
- Hannerz, U. (1990). Cosmopolitans and locals in world culture, In Mike Featherstone (Ed), *Global Culture: Nationalism Globalisation and modernity*. London: Sage Publication.
- Haykel, B. (2014). *On the nature of Salafi thought and Action1. Global Salafism*, 34-57. doi: 10.1093/acprof:oso/9780199333431.003.0002
- Henningsson, M. (2019). Fundamentalist separation or extremist indoctrination: Salafism in contemporary society: A study of preventative practices' adaptation to Salafist Radicalisation in Sweden (Master Thesis). Lund University Sociology of Law Department.
- Jackendorf, S. R. (1983). *Semantics and cognition*. Cambridge, Mass: MIT Press
- Jensen, M. (2007). Defininglifestyle. *Environmental Sciences*, 4(2), 63-73. doi: 10.1080/15693430701472747
- Koopmans, R. (2014). *Religious fundamentalism and out-group hostility among Muslims and Christians in Western Europe*. WZB Berlin Social Science Center, Research Area: Migration and Diversity, Research Unit: Migration, Integration, Transnationalization.
- Kotlet, P. (2000). *Marketing management*. New Jersey: Prentice Hall.
- Lawrence, B. B. (1989). *Defenders of God: The fundamental revolt against the Modern Age*. San Francisco: Harper and Row.
- Kraaykamp, G. & Nieuwbeerta, P. (2000). Parental background and lifestyle differentiation in Eastern Europe: Social, Political, and Cultural Intergenerational Transmission in Five Former Socialist Societies. *Social Science Research*, 29(1), 92-122.
- Moghadam, A. (2008). The Salafi-Jihad as a Religious Ideology. *CTC SENTINEL*, 1(3), 1-3.
- Marty, M. E. (1988). Fundamentalism as a social phenomenon. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 42(2), 15-29. doi: 10.2307/3823264
- Jalal, P., & Ahran, A. I. (2021). Salafism, Sectarianism, and National Identity in Iraqi Kurdistan. *The Middle East Journal*, 75(3), 386-406. doi: 10.3751/75.3.12
- Sposito, J. L. (1992). *The Islamic treat: Myth or reality*. New York: Oxford University Press.
- Tibi, B. (1995). Culture and knowledge: The politics of Islamization of knowledge as a Postmodern project? The fundamentalist claim to De-Westernization. *Theory, Culture & Society*, 12(1), 1-24. doi: 10.1177/026327695012001001

Salzman, M. B. (2008). Globalization, religious fundamentalism and the need for meaning. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(4), 318-327. doi: 10.1016/j.ijintrel.2008.04.006

Sahgal, G., & Vuval-Davis, N. (1992). *Refusing holy orders: Women and fundamentalism in Britain*. London: Virago Press.

Wahlen, S., & Laamanen. M. (2015). Consumption, lifestyle and social movements. *International Journal of Consumer Studies*, 39(5), 397-403. doi: 10.1111/ijcs.12237

فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران

۱۲۱

سلفیت به مثابه سبک
زندگی؛ تحلیل روایت ...